

Fjallskilasamþykkt Sambands sveitarfélaga á Austurlandi

I. kafli. Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Sveitarfélög innan Sambands sveitarfélaga á Austurlandi (SSA), þ.e. Borgarfjarðarhreppur, Djúpavogshreppur, Fjarðabyggð, Fljótshérað, Fljótshreppur, Seyðisfjarðarkaupstaður og Vopnafjarðarhreppur, eru eitt fjallskilaumdæmi. Hvert sveitarfélag innan fjallskilaumdæmisins er ein fjallskiladeild eða fleiri. Umdæmi fjallskiladeilda og upprekstrarréttur haldast óbreytt við sameiningu sveitarfélaga, nema um annað sé samið.

2. gr.

Stjórn SSA hefur á hendi yfirstjórn allra fjallskilamála í fjallskilaumdæminu, en sveitarstjórnir annast yfirstjórn þeirra í hverri fjallskiladeild. Stjórn SSA úrskurðar ágreinings- og kærumál um fjallskil er upp kunna að koma innan fjallskiladeilda eða milli fjallskiladeilda ef sveitarstjórn/-um tekst eigi að miðla málum. Stjórn SSA sker úr ágreiningi milli sveitarstjórna um fjallskil.

3. gr.

Sveitarstjórn skal skipa fjallskilanevnd/-ir, sem sér um framkvæmd fjallskilamála í umboði sveitarstjórnar. Sveitarstjórn skal skipa fjallskilastjóra, og annan til vara, sem er framkvæmdastjóri hvernar fjallskilanevndar. Í samþykkt þessari er alfarið notað heitið sveitarstjórn, í þeim tilvikum sem átt gætu við fjallskilanevnd.

Fjallskilastjóra ber þóknun fyrir störf sín úr sveitarsjóði.

II. kafli. Um bókhald og fjallskilasjóði.

4. gr.

Í hverri fjallskiladeild ber að halda sérstaka gerðarbók. Í hana skal rita allt það sem máli skiptir um afréttar- og fjallskilamál í deildinni.

Reikningshaldi hvernar fjallskiladeildar skal haldið aðgreindu í bókhaldi sveitarsjóðs en hvert sveitarfélag annast bókhald og innheimtu vegna fjallskiladeilda innan síns umdæmis. Stjórn SSA semur skrá, að fengnum upplýsingum sveitarstjórna, yfir alla afrétti og upprekstrarheimalönd innan fjallskilaumdæmanna. Skal þar lýst merkjum þeirra, og tekið fram hvaða jarðir eiga upprekstur á hvern afrétt og hvert upprekstrarheimaland. Afréttarskrá skal varðveitt í skjalasafni SSA.

5. gr.

Pegar reisa þarf eða endurbyggja aðalrétt og tilheyrandi vörsluhólf, eða vörsluhólf fyrir óskilafé sem kemur í stað aðalréttar, er sveitarsjóði skylt að standa straum af kostnaði við þær framkvæmdir. Einnig ber sveitarsjóði að standa straum af kostnaði við byggingu viðunandi húsa fyrir gangnamenn og hesta, þar sem þeir þurfa að gista, auk girðingarhólfa fyrir fé.

Til þess að standa straum af öðrum þeim kostnaði er af fjallskilum leiðir, getur sveitarstjórn stofnað sjóð, sem fjallskilasjóður nefnist. Úr honum skal greiða kostnað við viðhald aðalrétta og annarra gangnamannvirkja, nema um sé að ræða meiriháttar viðhald eða endurbyggingu, þá greiðist sá kostnaður úr sveitarsjóði. Um aukaréttir fer eftir ákvörðun sveitarstjórna. Kostnað við smölun og leitir, sem sveitarsjóði annars ber að greiða, þóknun til fjallskilastjóra, svo og öll önnur gjöld sem af fjallskilum leiða og ekki hefur verið jafnað niður á fjáreigendur sem dagsverkum, skal greiða úr fjallskilasjóði. Tekjur sjóðsins eru:

- a. Niðurjafnað gjald á allt sauðfé í fjallskiladeildinni.
- b. Andvirði óskilafjár sbr. VI kafla samþykktar þessarar.
- c. Endurgjald fyrir fé úr öðru sveitarfélagi skv. 20. og 22. grein og björgunarlaun skv. 23. grein samþykktar þessarar og 57. gr. laga nr. 6/1986.
- d. Bætur fyrir gangnarof skv. 18. grein samþykktar þessarar.
- e. Tillag úr sveitarsjóði eftir fyrirmælum sveitarstjórnar og 46. gr. laga nr. 6/1986.
- f. Álag á landverð jarða, sbr. 16. gr. samþykktarinnar og 42. gr. laga nr. 6/1986.

Endurskoða skal fjallskilareikninga á sama hátt og reikninga sveitarsjóðs.

III. kafli. Um afrétti og notkun þeirra.

6. gr.

Land sem fjallskilaframkvæmd tekur til, skiptist í afrétti, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd. Afréttur er land í eigu sveitarfélags eða einstakra jarða og eiga þar upprekstrarrétt allir ábúendur viðkomandi sveitarfélags eða félagssvæðis upprekstrarfélags, sjá nánar í 9. gr. Upprekstrarheimaland er eignarland einnar eða fleiri jarða sem beitt er sameiginlega, og skulu ákvæði um afrétti gilda um það eftir því sem við getur átt. Heimaland er eignarland þar sem viðkomandi eigandi eða ábúandi fer einn með nýtingarrétt.

Þar sem öræfi (óbyggðir) þurfa hreinsunar við, taka fjallskil til þeirra, eftir því sem þörf krefur og nánar er fyrir mælt í lögum nr. 6/1986 og samþykkt þessari.

7. gr.

Heimilt er að nota heimalönd til upprekstrar, enda sé það vilji eigenda. Ákvæði samþykktar þessarar gilda jafnt um afrétti, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd, sé annars eigi getið.

8. gr.

Sveitarstjórn er heimilt að ákveða, að eigi skuli upprekstur á afrétt leyfður fyrir en vorgróður er nægur að mati sveitarstjórnar, og skal hún þá leita álits Landgræðslunnar áður en leyfi er veitt.

Um fjölda afréttarpenings sem má reka á hverja afrétt, fer eftir III. kafla laga nr. 6/1986.

9. gr.

Upprekstrarrétt á afrétt eiga allir búfjáreigendur, sem landafnot hafa í sveitarfélagi. Um upprekstrarrétt á afréttarland, sem liggur undir einstaka jörð eða stofnun, fer eftir fornri venju eða samningum. Enginn má nota afrétt, sem eigi á þar upprekstrarrétt, nema viðkomandi

sveitarstjórn eða sveitarstjórnir leyfi, eða landeigandi, ef um einkaeign á afréttarlandi skv. 8. gr. laga nr. 6/1986 er að ræða.

Um afréttargjald til eiganda afréttarlands fer eftir samningi eða, ef samkomulag næst ekki, eftir ákvörðun viðkomandi sveitarstjórnar. Þó getur sá aðili, sem eigi vill una ákvörðun sveitarstjórnar, krafist mats dómkvaddra manna um gjaldhæð. Ákvörðun um afréttargjald, hvort heldur ákveðin er með samningi eða eftir mati, gildir aldrei fyrir lengri tíma en 6 ár í senn.

10. gr.

Innansveitarmenn skulu sitja fyrir utansveitarmönnum um upprekstur á afrétti og sýslubúar fyrir utansýslubúum. Geti fjáreigandi ekki fengið upprekstrarleyfi, ber honum að leita aðstoðar sveitarstjórnar.

11. gr.

Eftir að fé hefur verið sleppt að vori og allt til fyrstu gangna, má enginn smala afréttir eða heimalönd, né valda búpeningi sem þar gengur ónæði, nema með leyfi viðkomandi sveitarstjórnar. Heimilt er þá sveitarstjórnnum að ákveða smölun afrétta og upprekstrarheimalanda á því tímabili, ef þær aðstæður kynnu að skapast sem krefðust þess. Fjáreigandi sem hyggst smala heimaland fyrir fyrstu helgi í september, skal tilkynna fjallskilastjóra um það með þriggja daga fyrirvara hið minnsta. Eigi er honum skylt að gera skil á afbæjarfé, né eiganda að sækja það, fyrir en við löggöngu. Óheimilt er að valda búpeningi í ógirtum heimalöndum ónæði allt frá því fé er sleppt að vori til fyrstu gangna.

12. gr.

Sá sem rekur fé á utansveitarafrétt, tilkynni það sveitarstjórn fyrir 15. júlí ár hvert. Vanræki hann þetta getur sveitarstjórn gert honum full fjárskil heima í sveitinni fyrir allt hans fé. Sama gildir um þá menn, er rétt hafa til að taka utansveitarfé í heimaland sitt, enda séu þeir skyldir að tilgreina tölu fjárins og annast öll skil á því.

13. gr.

Nú verður ágangur fjár frá einu sveitarfélagi í annað, eða frá einu fjallskilaumdæmi í annað, og getur þá sá er fyrir verulegum ágangi verður, krafist hinn aðilann um gjald fyrir eða að hann sendi menn í göngur. Skulu viðkomandi sveitarstjórnir gera um þetta skriflegan samning til þriggja ára í senn og endurskoðast hann þá ef annar aðili óskar eftir. Náist ekki samkomulag, skal SSA úrskurða kröfu sveitarstjórnar um gangnamenn, sem byggjast verður á tölu þess fjár sem kemur fyrir í sveitarfélaginu næsta haust á undan, að frádregnu því fé sem kemur fyrir í hinu sveitarfélaginu.

IV. kafli. Um fjallskil að hausti.

14. gr.

Haustgöngur skulu hefjast svo fljótt í september sem þurfa þykir. Þó skal ekki hefja göngur í neinni fjallskiladeild fyrir en haft hefur verið samráð við aðliggjandi fjallskiladeildir, svo að samsmölun geti farið fram. Þá skal fyrsta lögrétt aldrei vera seinna en um síðustu helgi í

september, og ber að haga gangnadögum í samræmi við það. Ganga skal afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd að minnsta kosti tvisvar á hausti hverju, og skal annarri göngu lokið eigi síðar en 15. október.

Tilkynna ber fjallskilastjórum sveitarfélaga þeirra, sem fjárvon eiga í réttum sveitarfélagsins, hvenær gengið verður. Sveitarstjórnir ákvarða staðsetningu aðal- og aukaréttta, hvaða leitarsvæði skuli gengin til hvorrar réttar og hvaða daga. Gangnadögum er sveitarstjórn heimilt að breyta árlega. Sveitarstjórn er heimilt að gera fjáreigendum skylt að geyma allt aðkomið fé í girðingum eftir fyrstu göngu, þar til hreinsmalað hefur verið að mati fjallskilastjóra. Fjáreigendum er með öllu óheimilt að sleppa fé sínu á afrétt og upprekstrarheimalönd eftir aðra göngu nema að fengnu leyfi sveitarstjórnar.

Sveitarstjórnir skulu leggja ríka áherslu á að göngur fari fram samtímis í löndum sem saman liggja og ekki eru aðgreind frá öðrum með girðingum, vötnum eða fjallgörðum.

15. gr.

Þar sem smalassvæði liggja saman skulu hlutaðeigandi fjallskilastjórnir eða fjallskilastjórar eiga með sér fund eigi síðar en í lok júlímánaðar til að ákveða hvernig samsölun skuli hagað. Á þessum svæðum skal leitast við að göngur fari fram samtímis a.m.k. einu sinni á hausti. Fjallskilastjórar fjallskiladeilda boða til þessa fundar.

16. gr.

Eigi síðar en tveimur vikum fyrir fyrstu löggöngu, skal sveitarstjórn hafa lokið við að ákveða gangnadaga og raða niður gangnadagsverkum, í afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur ógirt heimalönd og birta fjallskilaseðil þar um. Þegar dagsverkum er raðað niður eftir fjártölu hvers fjáreiganda skal miðað við haustskýrslu Matvælastofnunar. Leiðréttta má ásetning vegna vanhalda eða eigendaskipta og verður sú tilkynning að hafa borist Matvælastofnun eigi síðar en 10. júlí.

Samhliða birtingu fjallskilaseðils skal annar áætlaður fjallskilakostnaður lagður á í fjallskiladeildinni. Heimilt er að leggja hluta fjallskilakostnaðar á landverð jarða allt að 8% að frádregnu verði ræktaðs lands og hlunninda. Sveitarstjórn er heimilt að leggja gangnadagsverk á fjárlausa bændur vegna fjárskipta, eyðibýlaeigendur og aðra bændur í fjallskiladeildinni. Fjallskil skulu innt af hendi í vinnu, eftir því sem þörf krefur og við verður komið, ella goldin í peningum eftir mati sveitarstjórnar.

Hver bóndi eða jarðeigandi, hvaða búskap sem hann stundar, er skyldur að taka þátt í smölun síns heimalands þegar sveitarstjórn mælir svo fyrir. Sama gildir um eigendur eða umráðamenn eyðijarða, þó þeir eigi þar ekki fjár von. Samhliða göngum skulu eigendur afgirtra heimalanda smala þau lönd og gera full skil á því fé sem þar er.

17. gr.

Hver fjáreigandi og fjallskilaskyldur einstaklingur er skyldur til að gera þau fjallskil, sem sveitarstjórn leggur á hann, og eru í samræmi við fjallskil þau, sem öðrum fjáreigendum og fjallskilaskyldum einstaklingum er gert að leysa af hendi. Heimilt er að bera upp við sveitarstjórn

aðfinnslur um hvernig fjallskilum er jafnað niður. Náist ekki samkomulag má skjóta ágreiningi til úrskurðar stjórnar SSA.

Þeim sem hafa sannanlega allt sitt fé í eyjum eða fjárheldum girðingum sumarlangt má veita undanþágu frá fjallskilum að hluta.

18. gr.

Sveitarstjórnir skipa gangnaforingja á öll gangnasvæði í fjallskiladeildinni. Enginn getur skorast undan að vera gangnaforingi, nema hann sé til þess ófær sökum elli eða heilsuleysis. Gangnaforingi skal vera sjálfur í göngum, nema gild forföll hindri. Ber þá fjallskilastjóra að setja fullgildan mann í staðinn.

Gangnaforingi skal gæta þess að allir þeir sem eiga að leggja til menn í göngur, sendi svo marga fullgilda gangnamenn sem kveðið er á um í gangnaboði. Gangnaforingi sker úr um það, hverjir séu fullgildir gangnamenn. Gangnamenn skulu vera vel búnir og í áberandi litum klæðnaði. Ef einhver sendir mann í göngur sem gangnaforingi telur óhæfan eða vanbúinn, skal vísa honum heim aftur og telst það gangnarof.

Óhlýðnist gangnamaður gangnaforingja eða sýni hirðuleysi, telst það gangnarof, og varðar sömu viðurlögum og vanræksla á að inna af hendi fjallskil. Gangnaforingja ber skylda til að tilkynna fjallskilastjóra um gangnarof. Sá sem mætir ekki í göngur á þeim stað og tíma, þar sem hann hefur verið skipaður, og tilkynnir gangnaforingja ekki forföll, svo unnt sé að fá mann í hans stað, skal greiða í sveitar- eða fjallskilasjóð fyrir gangnarof, sem svarar einu og hálfu gangnadagsverki, eins og það er metið á hverjum tíma, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. Heimilt er að greiða gangnaforingja sanngjarna þóknun fyrir gangnastjórnina (eitt dagsverk).

19. gr.

Gangnaforingjar skulu sjá um, að fjársafn sé rekið til réttar sem fyrst. Telst það gangnarof, ef gangnamaður yfirgefur safnið fyrir en í rétt er rekið, þó að smölun sé lokið. Gangnaforingi stjórnar sundurdrætti og ræður réttarrúmi öllu. Þó er sveitarstjórn heimilt að kjósa sérstaka réttarstjóra á aðalréttir.

20. gr.

Ef grunur leikur á, að fé sé enn á afréttum og óaðkomið fé í upprekstrar- og heimalöndum eftir að löggöngum lýkur, skal fjallskilastjóri sjá um, að eftir því sé leitað svo fljótt sem kostur er.

Smölunarkostnaður skal greiddur af fjáreiganda, landeiganda og fjallskilasjóði í jöfnum hlutföllum. Heimilt er fjár- og landeigendum að greiða með vinnuframlagi. Fjallskilasjóður á endurkröfurétt á kostnaði hjá fjallskilasjóði annars sveitarfélags, í hlutfalli við fjárfjölda sem heimtist í leitinni úr því sveitarfélagi, sé ekki um að ræða vinnuframlag sbr. 16. gr.

21. gr.

Nú liggja óbyggð svæði þar sem enginn á löglegan upprekstrarrétt að afréttum eða öðrum sumargöngulöndum, og skulu þá sveitarstjórnir aðliggjandi sveitarfélaga sjá til þess að þessi svæði séu leituð að minnsta kosti einu sinni á hausti og tvisvar ef þurfa þykir. Fé sem finnst á

slíkum svæðum eftir að hefðbundnum fjallskilatíma og áðurnefndum leitum er lokið má sveitarstjórn láta lóga.

22. gr.

Skyldur er hver bóndi, eða umráðamaður jarðar, að hirða kindur sem finnast í heimalandi hans eftir að fjallskilum er lokið. Sé það innansveitarfé ber honum að tilkynna eigendum það, annars skal tilkynna fjallskilastjóra. Ef óaðkomið fé gengur á leitarsvæðum eftir 22. október, er hverjum sem er heimilt að ná fénu að fengnu samþykki fjallskilastjóra. Þetta á jafnt við afréttir og heimalönd.

Sveitarfélögum er heimilt að greiða fundarlaun og endurkrefja þann kostnað sbr. 20. gr.

Þurfi, að mati fjallskilastjóra, endurtekið að smala fé frá sama búfjáreiganda af afrétt og/eða upprekstrarheimalandi eftir löggöngur, ber búfjáreigandinn þann kostnað að fullu.

23. gr.

Nú verður fjár vart í ógöngum, og er þeim þá **skytt** er sér, að tilkynna það fjallskilastjóra viðkomandi sveitarfélags. Skal hann þá leitast við að fá færa menn til að bjarga fénu, ef fært þykir. Sé björgun of kostnaðarsöm, óframkvæmanleg eða of hættuleg að dómi fjallskilastjóra, fjáreiganda og/eða björgunarmanna er skytt að aflífa féð á mannúðlegan hátt samkvæmt reglugerð 1066/2014 um velferð sauðfjár og geitfjár. Takist björgun kinda úr slíkum ógöngum greiðir eigandi þeirra þann kostnað, enda hafi verið haft samráð við hann fyrirfram.

V. kafli. Um réttir, skil á fé og réttarhald.

24. gr.

Í hverri fjallskiladeild skal vera minnst ein aðalrétt og/eða vörsluhólf fyrir óskilafé og aukaréttir eftir þörfum, og ákvörðun sveitarstjórnar þar um. Sveitarstjórn sér um byggingu og viðhald aðalréttar og vörsluhólfa, einnig aukaréttar eftir samkomulagi við ábúendur þeirra jarða er réttina nota. Réttir skulu vera nægilega stórar, örugglega fjárheldar og fjöldi dilka við hæfi á hverjum stað. Skytt er að hafa dilk fyrir sjúkt fé við hverja rétt.

25. gr.

Aðalréttir og aukaréttir í hverri fjallskiladeild skulu vera eins og segir í viðauka 1.

Heimilt er sveitarstjórn að færa til réttir, ef aðstæður breytast og/eða meirihluti þeirra er afréttinn nota óska þess. Einnig getur sveitarstjórn ákveðið að breyta aukarétt í aðalrétt. Slíkar breytingar skulu skjalfestar og tilkynntar nágrennasveitarstjórnnum og SSA.

26. gr.

Hver aukarétt heyrir undir aðalrétt sömu fjallskiladeildar. Fjallskilastjóri ákveður hvort úrtíningsfé úr aukaréttum skuli dregið þar upp eða flutt til aðalréttar. Enginn má reka fé frá aðalrétt fyrr en úrtíningur hefur verið að fullu sundur dreginn, nema réttarstjóri leyfi.

27. gr.

Sundurdráttur í aðalrétt skal hafinn svo snemma dags sem unnt er, eftir ákvörðun réttarstjóra, og er hverjum gangnamanni skytt að vinna að sundurdrætti. Fjáreiganda er skytt að

hirða fé sitt úr réttinni svo fljótt sem við verður komið. Enginn má láta fé í aðalrétt eða aukarétt nema láta fjallskilastjóra eða réttarstjóra vita og skulu þeir sjá um að fjáreigendur taki fé sitt úr réttum svo fljótt sem kostur er.

Draga skal eftir markaskrá eftir því sem þörf krefur. Réttarstjóri kveður tvo markskoðunarmenn sér til aðstoðar við úrskurð vafamarka.

VI. kafli. Um meðferð ómerkinga og óskilafjár.

28. gr.

Hver sá sem fjallskil innir af höndum, hvort heldur við smölun afrétta eða heimalanda, skal leitast við að handsama svo fljótt sem verða má, ómerkinga, sem vart kann að verða, og auðkenna þá ef þeir fylgja móður.

Nú koma ómerkingar eða annað óskilafé til réttar, og skal þá draga það í sérstakan dilk þar sem menn eiga kost á að leiða mæður til ómerkinga og sanna eignarrétt sinn á öðru óskilafé.

29. gr.

Ómerkingum og óskilafé sem kemur fyrir í skilaréttum eða eftir réttir og ekki finnast eigendur að skal farið með samkvæmt reglugerð nr. 916/2012 um merkingar búfjár, og sér fjallskilastjóri um að svo sé gert.

30. gr.

Annan óskilapening, svo sem hross og nautgripi, má selja að kröfu sýslumanns við nauðungarsölu með 4 vikna innlausnarfresti án þess að sérstakrar áskorunar sé þörf til eiganda. Af andvirði seldra hrossa og nautgripa greiðist áfallinn kostnaður. Eftirstöðvar andvirðis greiðast eiganda, ef hann sannar eignarrétt sinn innan tiltekins tíma, ella í fjallskilasjóð eða sjóði þeirra fjallskiladeilda, þar sem óskilapeningurinn kom fyrir.

Fyrir árslok skal sveitarstjórn birta í Lögbirtingarblaði og einum staðbundnum prentmiðli tilkynningu um förgun eða sölu óskilahrossa eða nautgripa. Skal í tilkynningu greint auðkenni hvernar skepnu, eftir því sem kostur er, og skorað á rétta eigendur að gefa sig fram og sanna rétt sinn innan tiltekens tíma.

VII. kafli. Um markaskrá.

33. gr.

Skyld er að eyrnamarka allt fé áður en því er sleppt á fjall. Búfjármörk eru; örmerki, frostmerki, brennimörk, plötumerki og eyrnamörk. Skyld er hverjum búfjáreiganda að hafa glögg mark á búfé sínu. Við sönnun eignar er örmerki rétt hæst, þar næst frostmerki, síðan brennimark, þá plötumerki og síðast eyrnamark. Skyld er að brennimerkja eða plötumerkja allt ásett fé með brennimerki eða númeri lögbýlis/eiganda, sýslutákni og númeri sveitarfélags. Samkvæmt reglugerð 289/2005 skal merkja öll lömb með lituðu plötumerki innan 30 daga aldurs og merkja skal öll ásetningslömb með varanlegu lituðu plötumerki.

34. gr.

SSA skipar einn markavörð í fjallskilaumdæminu til átta ára í senn. Markavörður annast skráningu og lögbirtingu marka í samvinnu við Bændasamtök Íslands. Markaverði ber að koma í veg fyrir sammerkingar sbr. reglugerð. SSA ákvarðar að fengnum tillögum markavarðar þau gjöld sem markeigendur skulu greiða við útgáfu markaskrár og við skráningu marka í annan tíma.

35. gr.

Sýslutákn og númer sveitarfélaga skulu vera eftirfarandi, í samræmi við eldri sveitarfélagaskipan:

		Í Mjóafjarðarhreppi	U-4
Í Vopnafjarðarhreppi	N-2	Í Norðfjarðarhreppi	U-5
Í Jökuldal	N-3	Í Reyðarfjarðarhreppi	U-6
Í Jökulsárhlíð	N-4	Í Fáskrúðsfjarðarhreppi	U-7
Í Hróarstungu	N-5	Í Breiðdalshreppi	U-8
Í Fellum	N-6	Í Beruneshreppi	U-9
Í Fljótsdalshreppi	N-7	Í Geithellnahreppi	U-10
Í Hjaltastaðarþinghá	N-8	Í Stöðvarhreppi	U-11
Í Borgarfjarðarhreppi	N-9	Í Búðahreppi	U-12
Í Seyðisfjarðarhreppi	N-11	Í Eskifirði	U-14
Í Seyðisfjarðarkaupstað	N-12	Í Neskaupstað	U-15
Í Eiðaþinghá	U-1	Í Búlandshreppi	U-16
Á Völlum	U-2	Á Egilsstöðum	U-17
Í Skriðdal	U-3		

36. gr.

Um fjármörk, merkingar búfjár og útgáfu markaskrár fer að öðru leyti eftir lögum nr. 6/1986 um afréttarmálefni, fjallskil o.fl., reglugerð um búfjármörk, markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár nr. 200/1998 og reglugerð um merkingar búfjár nr. 916/2012.

VIII. kafli. Almenn ákvæði.

37. gr.

SSA sker úr öllum ágreiningi sveitarstjórna út af fjallskilamálum. Ennfremur geta einstakir menn komið sér saman um að leggja slík mál fyrir stjórn SSA og úrskurð hennar.

38. gr.

Brot gegn ákvæðum samþykktar þessarar varða sektum og skal fara með mál út af þeim að hætti opinberra mála og þau rekin af Héraðsdómi Austurlands.

Samþykkt þessi staðfestist hér með samkvæmt 3. gr. laga nr. 6/1986 um afréttamálefni, fjallskil o.fl., til þess að öðlast þegar gildi. Jafnframt er úr gildi felld fjallskilasamþykkt fyrir Múlasýslur nr. 9/2006.

VIÐAUKI 1

Sveitarfélög og deildir	Aðalréttir og vörsluhólf	Aukaréttir
Vopnafjarðarhreppur	Teigsrétt	Allar heimaréttir eru aukaréttir
Fljótsdalshérað:		Allar heimaréttir í Fljótsdalshéraði eru aukaréttir
- Jökuldalur	Aðalbólsrétt Klausturselsrétt Múlarétt Hnefilsdalsrétt	Lindaselsrétt, Rangalónsrétt
- Jökulsárhlíð	Ketilsstaðarétt	Másselsrétt
- Hróarstunga	Skóghlíðarrétt Litla-Bakkarétt	
- Fell	Ormarsstaðarétt	Hofsrétt, Staffellsrétt
- Skriðdalur	Geitdalsrétt	Hjarðarhlíðarrétt, Haugarétt, Múlarétt og Hátúnarétt
- Vellir	Skjögrastaðarétt Skagafellsrétt	Slenjurétt
- Eiðapinghá	Bleiksásrétt Ormsstaðarétt	Gilsárteigsrétt, Þrándarstaðarétt, Gagnheiðarrétt
- Hjaltastaðapinghá	Kóreksstaðarétt Knarrarétt	Sandbrekkurétt
Fljótsdalshreppur	Melarétt Glúmsstaðarétt	Egilsstaðarétt Sturluflatarétt
Borgarfjarðarhreppur	Brandsbalarétt	
Seyðisfjarðarkaupstaður	Dvergasteinsrétt Hagarétt Hánefsstaðarétt	
Fjarðabyggð:		
- Mjóifjörður	Fjarðarrétt	Gilsárlausarétt, Brekkurétt
- Norðfjörður	Skálateigsrétt	
- Eskifjörður		Engjabakkarétt Eskifjarðarrétt
- Reyðarfjörður	Slétturétt	Kollaleirurétt Áreyjarétt
- Fáskrúðsfjörður	Í Döllum	Allar heimaréttir
- Stöðvarfjörður	Stöðvarrétt	Hvalnesrétt
- Breiðdalur	Heydalarétt Þorgrímsstöðum Þorvaldsstöðum	Allar heimaréttir

Djúpavogshreppur:

- Berufjörður

- Djúpivogur

- Hamarsfjörður

- Álftafjörður

Berufjarðarrétt

Merkisrétt

Hamarsselsrétt

Starmýrarrétt

Allar heimaréttir

Bragðavallarétt

Allar heimaréttir

Fjallskilasamþykkt fyrir Múlasýslur

I. kafli. Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Sveitarfélög Norður- og Suður-Múlasýslu skiptast í tvö fjallskilaumdæmi á sama hátt og umdæmi sýslumanna. Hvert sveitarfélag innan hvors fjallskilaumdæmis er sérstök fjallskiladeild. Þó skulu umdæmi fjallskiladeilda og upprekstrarréttur haldast óbreytt við sameiningu sveitarfélaga, nema um annað sé samið. Héraðsnefnd getur heimilað sameiningu tveggja eða fleiri fjallskiladeilda, óski viðkomandi sveitarstjórnir þess að fengnu samþykki fjallskilanefnda.

2. gr.

Héraðsnefnd hefur á hendi yfirstjórn allra fjallskilamála í fjallskilaumdæmunum, en sveitarstjórn annast yfirstjórn þeirra í hverri fjallskiladeild. Héraðsnefnd úrskurðar ágreinings- og kærumál er upp kunna að koma innan fjallskiladeildanna.

3. gr.

Sveitarstjórn skal kjósa fjallskilanefnd, sem sér um framkvæmd fjallskilamála í umboði sveitarstjórnar. Sveitarstjórn skal kjósa fjallskilastjóra, og annan til vara, sem er framkvæmdastjóri fjallskilanefndar. Þar sem fjallskiladeildir hafa verið sameinaðar yfir sveitarfélagamörk, skulu sveitarstjórnir kjósa fjallskilastjóra sameiginlega. Í sameinuðu sveitarfélagi þar sem eldri umdæmi fjallskiladeilda haldast óbreytt, skal í hverri deild kjósa fjallskilastjóra og fjallskilanefnd, sem geta þó verið sameiginleg fyrir allar deildir sveitarfélagsins. Í samþykkt þessari er alfarið notað heitið sveitarstjórn, í þeim tilvikum sem átt gætu við fjallskilanefnd.

Fjallskilastjóra ber þóknun fyrir störf sín úr sveitarsjóði.

II. kafli. Um bókhald og fjallskilasjóði.

4. gr.

Í hverri fjallskiladeild ber að halda fjallskilabók. Í hana skal rita allt það sem máli skiptir um afréttar- og fjallskilamál í deildinni. Héraðsnefnd semur skrá, að fengnum upplýsingum sveitarstjórna, yfir alla afrétti og upprekstrarheimalönd innan fjallskilaumdæmanna. Skal þar lýst merkjum þeirra, og skýrt tekið fram hvaða jarðir eiga upprekstur á hvern afrétt og hvert upprekstrarheimaland og hverjir séu eigendur þessara landsvæða. Afréttarskrá skal varðveitt í skjalasafni sýslunnar, endurskoðuð og birt samhliða markaskrá.

5. gr.

Þegar reisa þarf eða endurbyggja aðalrétt og tilheyrandi vörsluhólf, eða vörsluhólf fyrir óskilafé sem kemur í stað aðalréttar, er sveitarsjóði skylt að standa straum af kostnaði við þær framkvæmdir. Einnig ber sveitarsjóði að standa straum af kostnaði við byggingu viðunandi húsa fyrir gangnamenn og hesta, þar sem þeir þurfa að gista, einnig girðingarhólfa fyrir fé. Til þess að standa straum af öðrum þeim kostnaði er af fjallskilum leiðir, getur sveitarstjórn stofnað sjóð, sem fjallskilasjóður nefnist. Úr honum skal greiða kostnað við viðhald aðalréttar og annarra gangnamannvirkja, nema um sé að ræða meiriháttar viðhald eða endurbyggingu, þá greiðist sá kostnaður úr sveitarsjóði. Um aukaréttir fer eftir ákvörðun sveitarstjórna. Kostnað við smölun og leitir, sem sveitarsjóði annars ber að greiða, þóknun til fjallskilastjóra, svo og öll önnur gjöld sem af fjallskilum leiða og ekki hefur verið jafnað niður á fjáreigendur sem dagsverkum, skal greiða úr fjallskilasjóði. Tekjur sjóðsins eru:

- a. Niðurjafnað gjald á allt sauðfé í fjallskiladeildinni.
- b. Andvirði óskilafjár sbr. VII kafla samþykktar þessarar.
- c. Endurgjald fyrir fé úr öðru sveitarfélagi skv. 16. og 21. grein og björgunarlaun skv. 24. grein samþykktar þessarar og 57. gr. laga nr. 6/1986.

- d. Bætur fyrir gangnarof skv. 19. grein samþykktar þessarar.
 - e. Tillag úr sveitarsjóði eftir fyrirmælum sveitarstjórnar og 46. gr. laga nr. 6/1986.
 - f. Álag á landverð jarða, sbr. 13. gr. samþykktarinnar og 42. gr. laga nr. 6/1986.
- Reikningur sjóðsins skal endurskoðaður árlega ásamt sveitarsjóðsreikningum og færður inn í fjallskilabók.

III. kafli. Um afrétti og notkun þeirra.

6. gr.

Land sem fjallskilaframkvæmd tekur til, skiptist í afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd. Afréttur er land í eigu sveitarfélags eða einstakra jarða og eiga þar upprekstrarrétt allir ábúendur viðkomandi sveitarfélags eða félagssvæðis upprekstrarfélags, sjá nánar í 9. gr. Upprekstrarheimaland er eignarland einnar eða fleiri jarða sem beitt er sameiginlega, og skulu ákvæði um afrétti gilda um það eftir því sem við getur átt. Heimaland er eignarland þar sem viðkomandi eigandi eða ábúandi fer einn með nýtingarrétt.

Þar sem öræfi (óbyggðir) þurfa hreinsunar við, tekur fjallskilaframkvæmd til þeirra, eftir því sem þörf krefur og nánar er fyrir mælt í lögum nr. 6/1986 og samþykkt þessari.

7. gr.

Heimilt er að nota heimalönd til upprekstrar, enda sé það vilji eigenda. Ákvæði samþykktar þessarar gilda jafnt um afrétti, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd, sé annars eigi getið.

8. gr.

Sveitarstjórn er heimilt að ákveða, að eigi skuli upprekstur á afrétt leyfður fyrr en vorgróður er nægur að mati sveitarstjórnar, og skal hún þá leita álits gróðurverndarnefndar sýslunnar áður en leyfi er veitt.

Um fjölda afréttarpenings sem má reka á hverja afrétt, fer eftir III. kafla laga nr. 6/1986.

9. gr.

Upprekstrarrétt á afrétt hrepps eða annars upprekstrarfélags eiga allir búfjáreigendur, sem landafnot hafa í hreppi eða á félagssvæði. Um upprekstrarrétt á afréttarland, sem liggur undir einstaka jörð eða stofnun, fer eftir fornri venju eða samningum. Enginn má nota afrétt, sem eigi á þar upprekstrarrétt, nema viðkomandi sveitarstjórn eða sveitarstjórnir leyfi, eða landeigandi, ef um einkaeign á afréttarlandi skv. 8. gr. laga nr. 6/1986 er að ræða.

Um afréttargjald til eiganda afréttarlands fer eftir samningi eða, ef samkomulag næst ekki, eftir ákvörðun viðkomandi sveitarstjórnar. Þó getur sá aðili, sem eigi vill una ákvörðun sveitarstjórnar, krafist mats dómkvaddra manna um gjaldhæð. Ákvörðun um afréttargjald, hvort heldur ákveðin er með samningi eða eftir mati, gildir aldrei fyrir lengri tíma en 6 ár í senn.

IV. kafli. Um smölun og rekstur til afrétta.

10. gr.

Innansveitarmenn skulu sitja fyrir utansveitarmönnum um upprekstur á afrétti og sýslubúar fyrir utansýslubúum. Geti fjáreigandi ekki fengið upprekstrarleyfi, ber honum að leita aðstoðar sveitarstjórnar.

11. gr.

Eftir að fé hefur verið sleppt að vori og allt til fyrstu gangna, má enginn smala afréttir eða upprekstrarheimalönd, né valda búpeningi sem þar gengur ónæði, nema með leyfi viðkomandi sveitarstjórnar. Heimilt er þá sveitarstjórnnum að ákveða smölun afrétta og upprekstrarheimalanda á því tímabili, ef þær aðstæður kynnu að skapast sem krefðust þess. Fjáreigandi sem hyggst smala heimaland fyrir fyrstu helgi í september, skal tilkynna fjallskilastjóra um það með þriggja daga fyrirvara hið minnsta. Eigi er honum skylt að gera skil á afbæjarfé, né eiganda að sækja það, fyrr en við löggöngu. Óheimilt er að valda búpeningi í ógirtum heimalöndum ónæði, allt frá því fé er sleppt að vori til fyrstu gangna.

V. kafli. Um fjallskil að hausti.

12. gr.

Haustgöngur skulu hefjast svo fljótt í september sem þurfa þykir. Þó skal ekki hefja göngur í neinni fjallskiladeild fyrr en haft hefur verið samráð við aðliggjandi fjallskiladeildir, svo að samsmölun geti farið fram. Þá skal fyrsta lögrétt aldrei vera seinna en um síðustu helgi í september, og ber að haga gangnadögum í samræmi við það. Ganga skal afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd að minnsta kosti tvisvar á hausti hverju, og skal annarri göngu lokið eigi síðar en 15. október. Tilkynna ber fjallskilastjórum sveitarfélaga þeirra, sem fjárvon eiga í réttum sveitarfélagsins, hvenær gengið verður. Héraðsnefnd felur sveitarstjórnnum að ákvarða staðsetningu aðal- og aukaréttta, hvaða leitarsvæði skuli gengin til hvernar réttar og hvaða daga. Gangnadögum er sveitarstjórn heimilt að breyta árlega. Sveitarstjórn er heimilt, að fengnu samþykki meirihluta fjáreigenda á leitarsvæði, að gera þeim skylt að geyma allt aðkomið fé í girðingum eftir fyrstu göngu, þar til hreinsmalað hefur verið að mati fjallskilastjóra.

Sveitarstjórnir skulu leggja ríka áherslu á, að göngur fari fram samtímis í löndum sem saman liggja og ekki eru aðgreind frá öðrum með girðingum, vötnum eða fjallgörðum.

13. gr.

Eigi síðar en tveimur vikum fyrir fyrstu löggöngu, skal sveitarstjórn hafa lokið við að ákveða gangnadaga og raða niður gangnadagsverkum, í afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur ógirt heimalönd, og öðrum áætluðum fjallskilakostnaði, á fjáreigendum í fjallskiladeildinni. Raða skal dagsverkum niður eftir fjártölu hvers fjáreiganda. Heimilt er þó að leggja hluta fjallskilakostnaðar á landverð jarða. Sveitarstjórn er einnig heimilt að leggja gangnadagsverk á fjárlausu bændur vegna fjárskipta, eyðibýlaeigendum og aðra bændur í fjallskiladeildinni. Fjallskil skulu innt af hendi í vinnu, eftir því sem þörf krefur og við verður komið, ella goldin í peningum eftir mati sveitarstjórnar.

Hver bóndi eða jarðeigandi, hvaða búskap sem hann stundar, er skyldur að taka þátt í smölun síns heimalands þegar sveitarstjórn mælir svo fyrir. Sama gildir um eigendum eða umráðamenn eyðijarða, þó þeir eigi þar ekki fjár von. Samhliða göngum skulu eigendum afgirtra heimalanda smala þau lönd og gera full skil á því fé sem þar er.

14. gr.

Sveitarstjórnir skipa gangnaforingja á öll gangnasvæði í fjallskiladeildinni. Enginn getur skorast undan að vera gangnaforingi, nema hann sé til þess ófær sökum elli eða heilsuleysis.

15. gr.

Sá sem rekur fé á utansveitarafrétt, tilkynni það sveitarstjórn fyrir 15. júlí ár hvert. Vanræki hann þetta, getur sveitarstjórn gert honum full fjárskil heima í sveitinni fyrir allt hans fé. Sama gildir um þá menn, er rétt hafa til að taka utansveitarfé í heimaland sitt, enda séu þeir skyldir að tilgreina tölu fjárins og annast öll skil á því.

16. gr.

Nú verður ágangur fjár frá einu sveitarfélagi í annað, eða frá einu fjallskilaumdæmi í annað, og getur þá sá er fyrir verulegum ágangi verður, kafið hinn aðilann um gjald fyrir eða að hann sendi menn í göngur. Skulu viðkomandi sveitarstjórnir gera um þetta skriflegan samning til þriggja ára í senn og endurskoðast hann þá ef annar aðili óskar eftir. Náist ekki samkomulag, skal héraðsnefnd úrskurða kröfu sveitarstjórnar um gangnamenn, sem byggjast verður á tölu þess fjár sem kemur fyrir í sveitarfélaginu næsta haust á undan, að frádregnu því fé sem kemur fyrir í hinu sveitarfélaginu.

17. gr.

Hver fjáreigandi og fjallskilaskyldur einstaklingur er skyldur til að gera þau fjallskil, sem sveitarstjórn leggur á hann, og eru í samræmi við fjallskil þau, sem öðrum fjáreigendum og fjallskilaskyldum einstaklingum er gert að leysa af hendi þeim sem hafa sannanlega allt sitt fé í eyjum eða sauðheldum girðingum sumarlangt má veita undanþágu frá fjallskilum að hluta.

18. gr.

Sveitarstjórnir skipta fjallskiladeildum í gangnasvæði og ákveða tölu gangnamanna, og hvar skuli réttað. Einnig hverjir skuli smala eða sækja fé til nærliggjandi sveita úr hverjum göngum.

19. gr.

Gangnaforingjar skulu vera sjálfir í göngum, nema gild forföll hindri, ber þeim þá að setja fullgilda menn í staðinn. Gangnaforingi sker úr um það, hverjir séu fullgildir gangnamenn. Óhlýðnist gangnamaður gangnaforingja eða sýni hirðuleysi, telst það sem gangnarof, og varðar sömu viðurlögum og vanræksla á að inna af hendi fjallskil. Gangnaforingjum ber skylda til að tilkynna fjallskilastjóra um gangnarof. Sá sem mætir ekki í göngur á þeim stað og tíma, þar sem hann hefur verið skipaður, og tilkynnir gangnaforingja ekki forföll, svo unnt sé að fá mann í hans stað, skal greiða í sveitar- eða fjallskilasjóð fyrir gangnarof, sem svarar einu og hálfu gangnadagsverki, eins og það er metið á hverjum tíma, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. Í stað greiðslu er sveitarstjórn heimilt að færa gangnarofsdagsverk til næsta árs.

20. gr.

Gangnaforingjar skulu sjá um, að fjallsöfn séu rekin tafarlaust til rétta. Telst það gangnarof, ef gangnamaður yfirgefur safnið fyrir en í rétt er rekið, þó að smölun sé lokið. Gangnaforingi stjórnar sundurdrætti og ræður réttarrúmi öllu. Þó er sveitarstjórn heimilt að kjósa sérstaka réttarstjóra á aðalréttir.

21. gr.

Ef grunur leikur á, að fé sé enn á afréttum og óaðkomið fé í upprekstrar- og heimalöndum eftir að löggöngum lýkur, skal fjallskilastjóri sjá um, að eftir því sé leitað svo fljótt sem kostur er.

Smölunarkostnaður skal greiddur með vinnuframlagi fjáreigenda og /eða úr fjallskilasjóði viðkomandi sveitarfélags. Fjallskilasjóður á endurkröfurétt á kostnaði hjá fjallskilasjóði annars sveitarfélags, í hlutfalli við fjárfjölda sem heimtist í leitinni úr því sveitarfélagi, sé ekki um að ræða vinnuframlag sbr. 16. grein.

22. gr.

Nú liggja öræfi, þar sem fjárvon kann að vera, að afréttum eða öðrum sumargöngulöndum, og skal þá héraðsnefnd hlutast til um, að þau séu leituð að minnsta kosti einu sinni á hausti. Fé sem finnst í öræfaleitum má sveitarstjórn láta lóga.

23. gr.

Skyldur er hver bóndi, eða umráðamaður jarðar, að hirða kindur sem finnast í heimalandi hans eftir að fjallskilum er lokið. Sé það innansveitarfé ber honum að tilkynna eigendum það, annars skal tilkynna fjallskilastjóra. Ef óaðkomið fé gengur á leitarsvæðum eftir 22. október, er hverjum sem er heimilt að ná fénu að fengnu samþykki fjallskilastjóra. Þetta á jafnt við afréttir og heimalönd.

24. gr.

Nú verður fjár vart í ógöngum, og er þeim þá **skylt** er sér, að tilkynna það fjallskilastjóra viðkomandi sveitarfélags. Skal hann þá leitast við að fá færa menn til að bjarga fénu, ef fært þykir. Sé björgun óframkvæmanleg eða of hættuleg að dómi björgunarmanna eða aðstæður það örðugar, að tvöfalt verð fjárins hrökkvi ekki fyrir björgunarkostnaði, er skylt að skjóta féð, sé það unnt. Takist björgun kinda úr slíkum ógöngum, greiðir eigandi kindar hálf tveggjum hennar fyrir björgun, en sveitarsjóður, þar sem eigandi er heimilisfastur, hinn hluta kostnaðar. Náist kind eða kindur hins vegar ekki lifandi, skal sveitarsjóður bera kostnað vegna tilraunarinnar, enda samþykki sveitarstjórn reikninga.

VI. kafli. Um réttir, skil á fé og réttarhald.

25. gr.

Í hverri fjallskiladeild skal vera minnst ein aðalrétt og/eða vörsluhólf fyrir óskilafé og aukaréttir eftir þörfum, og ákvörðun sveitarstjórnar þar um. Sveitarstjórn sér um byggingu og viðhald aðalréttanna og vörsluhólfa, einnig aukaréttanna eftir samkomulagi við ábúendur þeirra jarða er réttina nota. Réttir skulu vera nægilega stórar, örugglega fjárheldar og fjöldi dilka við hæfi á hverjum stað. Skýlt er að hafa dilk fyrir sjúkt fé við hverja rétt.

26. gr.

Aðalréttir og aukaréttir í hverri fjallskiladeild skulu vera sem hér segir:

Sveitarfélög og deildir	Aðalréttir og vörsluhólf	Aukaréttir
Skeggjastaðahreppur	Miðfjarðarrétt Bakkarétt	
Vopnafjarðarhreppur	Teigsrétt Brúarhólf	
Fljótshálsa:		Allar heimaréttir í Fljótshálsa eru aukaréttir
- Jökulsárhlíð	Breiðumerkurrétt Ketilsstaðarétt	Másselsrétt
- Jökuldalur	Aðalbólsrétt Klausturselsrétt Múlarétt Hnefilsdalsrétt	Lindaselsrétt, Rangalónsrétt
- Hróarstunga	Heiðarselsrétt Litla-Bakkarétt	
- Fell	Ormarsstaðarétt	Hofsrétt, Staffellsrétt
- Skriðdalur	Múlarétt	Geitdals-, Hauga- og Hátúnarétt
- Vellir	Skjögrastaðarétt Skagafellsrétt	
- Eiðapinghá	Bleiksásrétt Ormsstaðarétt	Gilsárteigsrétt Gagnheiðarrétt
- Hjaltastaðapinghá	Kóreksstaðarétt Knarrarétt	Sandbrekkurétt
Fljótshálsahreppur	Melarétt Glúmsstaðarétt	Egilsstaðarétt Sturluflatarrétt
Borgarfjarðarhreppur	Brandsbalarétt	
Seyðisfjarðarkaupstaður	Dvergasteinsrétt Hagarétt Hánefsstaðarétt	
Mjóafjarðarhreppur	Fjarðarétt	Gilsárlausarétt, Brekkurétt
Fjarðabyggð:		
- Norðfjörður	Skálateigsrétt	
- Eskifjörður	Engjabakkarétt Eskifjarðarétt	
- Reyðarfjörður	Kollaleirurétt Slétturétt Áreyjarétt	
Fáskrúðsfjarðarhreppur		Allar heimaréttir
Austurbyggð	Stöðvarrétt	Hrafnakambsrétt
Breiðdalshreppur	Eydalarétt	Allar heimaréttir
Djúpavogshreppur:		
- Berufjörður	Berufjarðarétt	Allar heimaréttir

- Djúpvogur	Merkisrétt	
- Hamarsfjörður	Hamarsselsrétt	Bragðavallarétt
- Álftafjörður	Starmýrarrétt	Allar heimaréttir

Heimilt er sveitarstjórn að færa til réttir, ef aðstæður breytast og meirihluti þeirra er afréttinn nota óska þess. Slíkar breytingar skulu skráðar í fjallskilabók. Einnig getur sveitarstjórn ákveðið að breyta aukarétt í aðalrétt, og skal það þá tilkynnt nágrennasveitarstjórnnum og héraðsnefnd.

27. gr.

Hver aukarétt heyrir undir aðalrétt sömu fjallskiladeildar. Fjallskilastjóri ákveður hvort úrtíningsfé úr aukaréttum skuli dregið þar upp eða flutt til aðalréttar. Enginn má reka fé frá aðalrétt fyrir en úrtíningur hefur verið að fullu sundur dreginn, nema réttarstjóri leyfi.

28. gr.

Sundurdráttur í aðalrétt skal hafinn svo snemma dags sem unnt er, eftir ákvörðun réttarstjóra, og er hverjum gangnamanni skylt að vinna að sundurdrætti. Fjáreiganda er skylt að hirða fé sitt úr réttinni svo fljótt sem við verður komið. Enginn má láta fé í aðalrétt eða aukarétt nema láta fjallskilastjóra, réttarstjóra eða umsjónarmann aukaréttar vita, og skulu þeir sjá um að fjáreigendur taki fé sitt úr réttum svo fljótt sem kostur er.

Draga skal eftir markaskrá eftir því sem þörf krefur. Réttarstjóri kveður tvo markskoðunarmenn sér til aðstoðar við úrskurð vafamarka.

VII. kafli. Um meðferð ómerkinga og óskilafjár.

29. gr.

Hver sá sem fjallskil innir af höndum, hvort heldur við smölun afrétta eða heimalanda, skal leitast við að handsama svo fljótt sem verða má, ómerkinga, sem vart kann að verða, og auðkenna þá ef þeir fylgja móður.

Nú koma ómerkingar eða annað óskilafé til réttar, og skal þá draga það í sérstakan dilk, þar sem menn eiga kost á að leiða mæður til ómerkinga og sanna eignarrétt sinn á öðru óskilafé.

30. gr.

Ómerkingum og óskilafé, sem kemur fyrir í skilaréttum og ekki finnast eigendur að, skal þegar lógað í sláturhúsi, og sér fjallskilastjóri um að svo sé gert. Áður en slíku fé er lógað, skal skrifa nákvæma lýsingu á því, þar sem getið sé marks og annarra einkenna, er eigendur gætu helgað sér það eftir. Óskilafé sem fram kemur eftir réttir og ekki finnast eigendur að, eða ekki kemst til eigenda vegna fjarlægðar, skal farið með á sama hátt. Andvirði alls óskilafjár, sem fargað er, skal lagt inn á reikning, þannig að reiða megi út verð hverrar kindar, ef eigandi finnst.

Annan óskilapening, svo sem hross og nautgripi, má selja að kröfu sýslumanns við nauðungarsölu með 12 vikna innlausnarfresti án þess að sérstakrar áskorunar sé þörf til eiganda.

31. gr.

Fyrir árslok skal sveitarstjórn birta í Lögbirtingarblaði og einum staðbundnum prentmiðli tilkynningu um förgun óskilafjár, eða um sölu, ef um óskilahross eða nautgripi er að ræða. Skal í tilkynningu greint mark og auðkenni hverrar skepnu, eftir því sem kostur er, og skorað á rétta eigendur að gefa sig fram og sanna rétt sinn innan tiltekins tíma.

32. gr.

Af sláturverði ómerkinga og annars óskilafjár og andvirði seldra hrossa og nautgripa greiðist áfallinn kostnaður. Eftirstöðvar andvirðis greiðast eiganda, ef hann sannar eignarrétt sinn innan tiltekens tíma, ella í fjallskilasjóð eða sjóði þeirra fjallskiladeilda, þar sem óskilapeningurinn kom fyrir.

VIII. kafli. Um markaskrá.

33. gr.

Skylt er að eyrnamarka allt fé áður en því er sleppt á fjall. Búfjármörk eru; örmerki, frostmerki, brennimörk, plötumerki og eyrnamörk. Skylt er hverjum búfjáreiganda að hafa glöggt mark á búfé sínu. Við sönnun eignar er örmerki rétt hæst, þar næst frostmerki, síðan brennimark, þá plötumerki og síðast eyrnamark. Skylt er að brennimerkja eða plötumerkja allt ásett fé með brennimerki eða númeri lögbýlis/eiganda, sýslutákni og númeri sveitarfélags. Samkvæmt reglugerð 289/2005 skal merkja öll lömb með lituðu plötumerki innan 30 daga aldurs og merkja skal öll ásetningslömb með varanlegu lituðu plötumerki.

34. gr.

Héraðsnefnd kýs einn markavörð í hvoru fjallskilaumdæmi til átta ára í senn. Skulu þeir annast skráningu og lögbirtingu marka, og útgáfu markaskrár á átta ára fresti í samvinnu við Bændasamtök Íslands. Markavörðum ber að koma í veg fyrir sammerkingar sbr. reglugerð. Héraðsnefnd ákvarðar að fengnum tillögum markavarða þau gjöld sem markeigendur skulu greiða við útgáfu markaskrár og við skráningu marka í annan tíma.

35. gr.

Sýslutákn og númer sveitarfélaga skulu vera eftirfarandi, í samræmi við eldri sveitarfélagaskipan:

Í Skeggjastaðahreppi	N-1	Í Mjóafjarðarhreppi	U-4
Í Vopnafjarðarhreppi	N-2	Í Norðfjarðarhreppi	U-5
Í Jökuldal	N-3	Í Reyðarfjarðarhreppi	U-6
Í Jökulsárhlíð	N-4	Í Fáskrúðsfjarðarhreppi	U-7
Í Hróarstungu	N-5	Í Breiðdalshreppi	U-8
Í Fellum	N-6	Í Beruneshreppi	U-9
Í Fljótshreppi	N-7	Í Geithellnahreppi	U-10
Í Hjaltastaðarþinghá	N-8	Í Stöðvarhreppi	U-11
Í Borgarfjarðarhreppi	N-9	Í Búðahreppi	U-12
Í Seyðisfjarðarhreppi	N-11	Í Eskifirði	U-14
Í Seyðisfjarðarkaupstað	N-12	Í Neskaupstað	U-15
Í Eiðarþinghá	U-1	Í Búlandshreppi	U-16
Á Völlum	U-2	Á Egilsstöðum	U-17
Í Skriðdal	U-3		

36. gr.

Um fjármörk, merkingar á búfé og útgáfu markaskrár fer að öðru leyti eftir lögum nr. 6/1986 um afréttarmálefni, fjallskil o.fl., reglugerð um búfjármörk, markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár nr. 200/1998 og reglugerð um merkingu búfjár nr. 289/2005.

IX. kafli. Almenn ákvæði.

37. gr.

Héraðsnefnd sker úr öllum ágreiningi sveitarstjórna út af fjallskilamálum. Ennfremur geta einstakir menn komið sér saman um að leggja slík mál fyrir héraðsnefnd og úrskurð hennar.

38. gr.

Brot gegn ákvæðum samþykktar þessarar varða sektum og skal fara með mál út af þeim að hætti opinberra mála.

Samþykkt þessi staðfestist hér með samkvæmt 3. grein laga nr. 6/1986 um afréttamálefni, fjallskil o.fl., til þess að öðlast þegar gildi. Jafnframt er úr gildi felld fjallskilasamþykkt fyrir Múlasýslur nr. 472/1991.

Landbúnaðarráðuneytið 4. janúar 2006.

Austurlandi 20. mars 2019.

Bókun frá starfshópi sem endurskoðað hefur Fjallskilasamþykkt Múlasýslna – send sveitarstjórnnum allra sveitarfélaga á Austurlandi.

Starfshópur um endurskoðun Fjallskilasamþykktar Múlasýslna beinir því til sveitarstjórna á Austurlandi að taka saman skrá yfir afrétti og upprekstrarheimalönd innan sveitarfélaga sinna. Einnig hvetur starfshópurinn til að hvert sveitarfélag vinni búfjársamþykktir sem gilda innan þeirra. Slíkt myndi auðvelda fjallskil og eftirlit með þeim.

F.h. starfshópsins

Anna Berg Samúelsdóttir, formaður

	Fjallskilasamþykkt Sambands sveitarfélaga á Austurlandi
<p>I. kafli. Um stjórn fjallskilamála. 1. gr. Sveitarfélög Norður- og Suður-Múlasýslu skiptast í tvö fjallskilaumdæmi á sama hátt og umdæmi sýslumanna. Hvert sveitarfélag innan hvors fjallskilaumdæmis er sérstök fjallskiladeild. Þó skulu umdæmi fjallskiladeilda og upprekstrarréttur haldast óbreytt við sameiningu sveitarfélaga, nema um annað sé samið. Héraðsnefnd getur heimilað sameiningu tveggja eða fleiri fjallskiladeilda, óski viðkomandi sveitarstjórnir þess að fengnu samþykki fjallskilanefnda.</p> <p>2. gr. Héraðsnefnd hefur á hendi yfirstjórn allra fjallskilamála í fjallskilaumdæmunum, en sveitarstjórn annast yfirstjórn þeirra í hverri fjallskiladeild. Héraðsnefnd úrskurðar ágreinings- og kærumál er upp kunna að koma innan fjallskiladeildanna.</p> <p>3. gr. Sveitarstjórn skal kjósa fjallskilanefnd, sem sér um framkvæmd fjallskilamála í umboði sveitarstjórnar. Sveitarstjórn skal kjósa fjallskilastjóra, og annan til vara, sem er framkvæmdastjóri fjallskilanefndar. Þar sem fjallskiladeildir hafa verið sameinaðar yfir sveitarfélagamörk, skulu sveitarstjórnir kjósa fjallskilastjóra sameiginlega. Í sameinuðu sveitarfélagi þar sem eldri umdæmi fjallskiladeilda haldast óbreytt, skal í hverri deild kjósa fjallskilastjóra og fjallskilanefnd, sem geta þó verið sameiginleg fyrir allar deildir sveitarfélagsins. Í samþykkt þessari er alfarið notað heitið sveitarstjórn, í þeim tilvikum sem átt gætu við fjallskilanefnd. Fjallskilastjóra ber þóknun fyrir störf sín úr sveitarsjóði.</p>	<p>I. kafli. Um stjórn fjallskilamála. 1. gr. Sveitarfélög innan Sambands sveitarfélaga á Austurlandi (SSA), þ.e. Borgarfjarðarhreppur, Djúpavogshreppur, Fjarðabyggð, Fljótsdalshérað, Fljótsdalshreppur, Seyðisfjarðarkaupstaður og Vopnafjarðarhreppur, eru eitt fjallskilaumdæmi. Hvert sveitarfélag innan fjallskilaumdæmisins er ein fjallskiladeild eða fleiri. Umdæmi fjallskiladeilda og upprekstrarréttur haldast óbreytt við sameiningu sveitarfélaga, nema um annað sé samið.</p> <p>2. gr. Stjórn SSA hefur á hendi yfirstjórn allra fjallskilamála í fjallskilaumdæminu, en sveitarstjórnir annast yfirstjórn þeirra í hverri fjallskiladeild. Stjórn SSA úrskurðar ágreinings- og kærumál um fjallskil er upp kunna að koma innan fjallskiladeilda eða milli fjallskiladeilda ef sveitarstjórn/-um tekst eigi að miðla málum. Stjórn SSA sker úr ágreiningi milli sveitarstjórna um fjallskil.</p> <p>3. gr. Sveitarstjórn skal skipa fjallskilanefnd/-ir, sem sér um framkvæmd fjallskilamála í umboði sveitarstjórnar. Sveitarstjórn skal skipa fjallskilastjóra, og annan til vara, sem er framkvæmdastjóri hvernar fjallskilanefndar. Í samþykkt þessari er alfarið notað heitið sveitarstjórn, í þeim tilvikum sem átt gætu við fjallskilanefnd. Fjallskilastjóra ber þóknun fyrir störf sín úr sveitarsjóði.</p>
<p>II. kafli. Um bókhald og fjallskilasjóði. 4. gr.</p>	<p>II. kafli. Um bókhald og fjallskilasjóði. 4. gr.</p>

Í hverri fjallskiladeild ber að halda [fjallskilabók](#). Í hana skal rita allt það sem máli skiptir um afréttar- og fjallskilamál í deildinni. [Héraðsnefnd](#) semur skrá, að fengnum upplýsingum sveitarstjórna, yfir alla afrétti og upprekstrarheimalönd innan fjallskilaumdæmanna. Skal þar lýst merkjum þeirra, og skýrt tekið fram hvaða jarðir eiga upprekstur á hvern afrétt og hvert upprekstrarheimaland og hverjir séu eigendur þessara landsvæða. Afréttarskrá skal varðveitt í skjalasafni [sýslunnar](#), ~~endurskoðuð og birt samhlíða markaskrá.~~

5. gr.

Þegar reisa þarf eða endurbyggja aðalrétt og tilheyrandi vörsluhólf, eða vörsluhólf fyrir óskilafé sem kemur í stað aðalréttar, er sveitarsjóði skylt að standa straum af kostnaði við þær framkvæmdir. Einnig ber sveitarsjóði að standa straum af kostnaði við byggingu viðunandi húsa fyrir gangnamenn og hesta, þar sem þeir þurfa að gista, einnig girðingarhólfa fyrir fé. Til þess að standa straum af öðrum þeim kostnaði er af fjallskilum leiðir, getur sveitarstjórn stofnað sjóð, sem fjallskilasjóður nefnist. Úr honum skal greiða kostnað við viðhald aðalréttar og annarra gangnamannvirkja, nema um sé að ræða meiriháttar viðhald eða endurbyggingu, þá greiðist sá kostnaður úr sveitarsjóði. Um aukaréttir fer eftir ákvörðun sveitarstjórna. Kostnað við smölun og leitir, sem sveitarsjóði annars ber að greiða, þóknun til fjallskilastjóra, svo og öll önnur gjöld sem af fjallskilum leiða og ekki hefur verið jafnað niður á fjáreigendur sem dagsverkum, skal greiða úr fjallskilasjóði. Tekjur sjóðsins eru:

- Niðurjafnað gjald á allt sauðfé í fjallskiladeildinni.
- Andvirði óskilafjár sbr. VII kafla samþykktar þessarar.
- Endurgjald fyrir fé úr öðru sveitarfélagi skv. 16. og 21. grein og björgunarlaun skv. 24. grein samþykktar þessarar og 57. gr. laga nr. 6/1986.

Í hverri fjallskiladeild ber að halda sérstaka gerðarbók. Í hana skal rita allt það sem máli skiptir um afréttar- og fjallskilamál í deildinni.

Reikningshaldi hveirrar fjallskiladeildar skal haldið aðgreindu í bókhaldi sveitarsjóðs en hvert sveitarfélag annast bókhald og innheimtu vegna fjallskiladeilda innan síns umdæmis. Stjórn SSA semur skrá, að fengnum upplýsingum sveitarstjórna, yfir alla afrétti og upprekstrarheimalönd innan fjallskilaumdæmanna. Skal þar lýst merkjum þeirra, og tekið fram hvaða jarðir eiga upprekstur á hvern afrétt og hvert upprekstrarheimaland. Afréttarskrá skal varðveitt í skjalasafni SSA.

5. gr.

Þegar reisa þarf eða endurbyggja aðalrétt og tilheyrandi vörsluhólf, eða vörsluhólf fyrir óskilafé sem kemur í stað aðalréttar, er sveitarsjóði skylt að standa straum af kostnaði við þær framkvæmdir. Einnig ber sveitarsjóði að standa straum af kostnaði við byggingu viðunandi húsa fyrir gangnamenn og hesta, þar sem þeir þurfa að gista, auk girðingarhólfa fyrir fé. Til þess að standa straum af öðrum þeim kostnaði er af fjallskilum leiðir, getur sveitarstjórn stofnað sjóð, sem fjallskilasjóður nefnist. Úr honum skal greiða kostnað við viðhald aðalréttar og annarra gangnamannvirkja, nema um sé að ræða meiriháttar viðhald eða endurbyggingu, þá greiðist sá kostnaður úr sveitarsjóði. Um aukaréttir fer eftir ákvörðun sveitarstjórna. Kostnað við smölun og leitir, sem sveitarsjóði annars ber að greiða, þóknun til fjallskilastjóra, svo og öll önnur gjöld sem af fjallskilum leiða og ekki hefur verið jafnað niður á fjáreigendur sem dagsverkum, skal greiða úr fjallskilasjóði. Tekjur sjóðsins eru:

- Niðurjafnað gjald á allt sauðfé í fjallskiladeildinni.
- Andvirði óskilafjár sbr. VI kafla samþykktar þessarar.

<p>d. Bætur fyrir gangnarof skv. 19. grein samþykktar þessarar.</p> <p>e. Tillag úr sveitarsjóði eftir fyrirmælum sveitarstjórnar og 46. gr. laga nr. 6/1986.</p> <p>f. Álag á landverð jarða, sbr. 13. gr. samþykktarinnar og 42. gr. laga nr. 6/1986.</p> <p>Reikningur sjóðsins skal endurskoðaður árlega ásamt sveitarsjóðsreikningum og færður inn í fjallskilabók.</p>	<p>c. Endurgjald fyrir fé úr öðru sveitarfélagi skv. 20. og 22. grein og björgunarlaun skv. 23. grein samþykktar þessarar og 57. gr. laga nr. 6/1986.</p> <p>d. Bætur fyrir gangnarof skv. 18. grein samþykktar þessarar.</p> <p>e. Tillag úr sveitarsjóði eftir fyrirmælum sveitarstjórnar og 46. gr. laga nr. 6/1986.</p> <p>f. Álag á landverð jarða, sbr. 16. gr. samþykktarinnar og 42. gr. laga nr. 6/1986. Endurskoða skal fjallskilareikninga á sama hátt og reikninga sveitarsjóðs.</p>
<p>III. kafli. Um afrétti og notkun þeirra.</p> <p>6. gr.</p> <p>Land sem fjallskilaframkvæmd tekur til, skiptist í afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd. Afréttur er land í eigu sveitarfélags eða einstakra jarða og eiga þar upprekstrarrétt allir ábúendur viðkomandi sveitarfélags eða félagssvæðis upprekstrarfélags, sjá nánar í 9. gr. Upprekstrarheimaland er eignarland einnar eða fleiri jarða sem beitt er sameiginlega, og skulu ákvæði um afrétti gilda um það eftir því sem við getur átt. Heimaland er eignarland þar sem viðkomandi eigandi eða ábúandi fer einn með nýtingarrétt.</p> <p>Þar sem öræfi (óbyggðir) þurfa hreinsunar við, taka fjallskil til þeirra, eftir því sem þörf krefur og nánar er fyrir mælt í lögum nr. 6/1986 og samþykkt þessari.</p> <p>7. gr.</p> <p>Heimilt er að nota heimalönd til upprekstrar, enda sé það vilji eigenda. Ákvæði samþykktar þessarar gilda jafnt um afrétti, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd, sé annars eigi getið.</p> <p>8. gr.</p> <p>Sveitarstjórn er heimilt að ákveða, að eigi skuli upprekstur á afrétt leyfður fyrr en vorgróður er nægur að mati sveitarstjórnar, og</p>	<p>III. kafli. Um afrétti og notkun þeirra.</p> <p>6. gr.</p> <p>Land sem fjallskilaframkvæmd tekur til, skiptist í afrétti, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd. Afréttur er land í eigu sveitarfélags eða einstakra jarða og eiga þar upprekstrarrétt allir ábúendur viðkomandi sveitarfélags eða félagssvæðis upprekstrarfélags, sjá nánar í 9. gr. Upprekstrarheimaland er eignarland einnar eða fleiri jarða sem beitt er sameiginlega, og skulu ákvæði um afrétti gilda um það eftir því sem við getur átt. Heimaland er eignarland þar sem viðkomandi eigandi eða ábúandi fer einn með nýtingarrétt.</p> <p>Þar sem öræfi (óbyggðir) þurfa hreinsunar við, taka fjallskil til þeirra, eftir því sem þörf krefur og nánar er fyrir mælt í lögum nr. 6/1986 og samþykkt þessari.</p> <p>7. gr.</p> <p>Heimilt er að nota heimalönd til upprekstrar, enda sé það vilji eigenda. Ákvæði samþykktar þessarar gilda jafnt um afrétti, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd, sé annars eigi getið.</p> <p>8. gr.</p> <p>Sveitarstjórn er heimilt að ákveða, að eigi skuli upprekstur á afrétt leyfður fyrr en vorgróður er nægur að mati sveitarstjórnar, og</p>

skal hún þá leita álits gróðurverndarnefndar sýslunnar áður en leyfi er veitt.

Um fjölda afréttarpenings sem má reka á hverja afrétt, fer eftir III. kafla laga nr. 6/1986.

9. gr.

Upprekstrarrétt á afrétt hrepps eiga allir búfjáreigendur, sem landafnot hafa í hreppi eða á félagssvæði. Um upprekstrarrétt á afréttarland, sem liggur undir einstaka jörð eða stofnun, fer eftir fornri venju eða samningum. Enginn má nota afrétt, sem eigi á þar upprekstrarrétt, nema viðkomandi sveitarstjórn eða sveitarstjórnir leyfi, eða landeigandi, ef um einkaeign á afréttarlandi skv. 8. gr. laga nr. 6/1986 er að ræða. Um afréttargjald til eiganda afréttarlands fer eftir samningi eða, ef samkomulag næst ekki, eftir ákvörðun viðkomandi sveitarstjórnar. Þó getur sá aðili, sem eigi vill una ákvörðun sveitarstjórnar, krafist mats dómkvaddra manna um gjaldhæð. Ákvörðun um afréttargjald, hvort heldur ákveðin er með samningi eða eftir mati, gildir aldrei fyrir lengri tíma en 6 ár í senn.

IV. kafli. Um smölun og rekstur til afrétta.

10. gr.

Innansveitarmenn skulu sitja fyrir utansveitarmönnum um upprekstur á afrétti og sýslubúar fyrir utansýslubúum. Geti fjáreigandi ekki fengið upprekstrarleyfi, ber honum að leita aðstoðar sveitarstjórnar.

11. gr.

Eftir að fé hefur verið sleppt að vori og allt til fyrstu gangna, má enginn smala afréttir eða upprekstrarheimalönd, né valda búpeningi sem þar gengur ónæði, nema með leyfi viðkomandi sveitarstjórnar. Heimilt er þá sveitarstjórnnum að ákveða smölun afrétta og upprekstrarheimalanda á því tímabili, ef þær aðstæður kynnu að skapast sem krefðust þess. Fjáreigandi sem hyggst smala heimaland fyrir fyrstu helgi í september, skal tilkynna fjallskilastjóra um það með þriggja daga

skal hún þá leita álits Landgræðslunnar áður en leyfi er veitt.

Um fjölda afréttarpenings sem má reka á hverja afrétt, fer eftir III. kafla laga nr. 6/1986.

9. gr.

Upprekstrarrétt á afrétt eiga allir búfjáreigendur, sem landafnot hafa í sveitarfélagi. Um upprekstrarrétt á afréttarland, sem liggur undir einstaka jörð eða stofnun, fer eftir fornri venju eða samningum. Enginn má nota afrétt, sem eigi á þar upprekstrarrétt, nema viðkomandi sveitarstjórn eða sveitarstjórnir leyfi, eða landeigandi, ef um einkaeign á afréttarlandi skv. 8. gr. laga nr. 6/1986 er að ræða.

Um afréttargjald til eiganda afréttarlands fer eftir samningi eða, ef samkomulag næst ekki, eftir ákvörðun viðkomandi sveitarstjórnar. Þó getur sá aðili, sem eigi vill una ákvörðun sveitarstjórnar, krafist mats dómkvaddra manna um gjaldhæð. Ákvörðun um afréttargjald, hvort heldur ákveðin er með samningi eða eftir mati, gildir aldrei fyrir lengri tíma en 6 ár í senn.

10. gr.

Innansveitarmenn skulu sitja fyrir utansveitarmönnum um upprekstur á afrétti og sýslubúar fyrir utansýslubúum. Geti fjáreigandi ekki fengið upprekstrarleyfi, ber honum að leita aðstoðar sveitarstjórnar.

11. gr.

Eftir að fé hefur verið sleppt að vori og allt til fyrstu gangna, má enginn smala afréttir eða heimalönd, né valda búpeningi sem þar gengur ónæði, nema með leyfi viðkomandi sveitarstjórnar. Heimilt er þá sveitarstjórnnum að ákveða smölun afrétta og upprekstrarheimalanda á því tímabili, ef þær aðstæður kynnu að skapast sem krefðust þess. Fjáreigandi sem hyggst smala heimaland fyrir fyrstu helgi í september, skal tilkynna fjallskilastjóra um það með þriggja daga fyrirvara hið minnsta. Eigi er honum skylt að

<p>fyrirvara hið minnsta. Eigi er honum skylt að gera skil á afbæjarfé, né eiganda að sækja það, fyrr en við löggöngu. Óheimilt er að valda búpeningi í ógirtum heimalöndum ónæði allt frá því fé er sleppt að vori til fyrstu gangna.</p>	<p>gera skil á afbæjarfé, né eiganda að sækja það, fyrr en við löggöngu. Óheimilt er að valda búpeningi í ógirtum heimalöndum ónæði allt frá því fé er sleppt að vori til fyrstu gangna.</p> <p>12. gr.</p> <p>Sá sem rekur fé á utansveitarafrétt, tilkynni það sveitarstjórn fyrir 15. júlí ár hvert. Vanræki hann þetta getur sveitarstjórn gert honum full fjárskil heima í sveitinni fyrir allt hans fé. Sama gildir um þá menn, er rétt hafa til að taka utansveitarfé í heimaland sitt, enda séu þeir skyldir að tilgreina tölu fjárins og annast öll skil á því.</p> <p>13. gr.</p> <p>Nú verður ágangur fjár frá einu sveitarfélagi í annað, eða frá einu fjallskilaumdæmi í annað, og getur þá sá er fyrir verulegum ágangi verður, krafið hinn aðilann um gjald fyrir eða að hann sendi menn í göngur. Skulu viðkomandi sveitarstjórnir gera um þetta skriflegan samning til þriggja ára í senn og endurskoðast hann þá ef annar aðili óskar eftir. Náist ekki samkomulag, skal SSA úrskurða kröfu sveitarstjórnar um gangnamenn, sem byggjast verður á tölu þess fjár sem kemur fyrir í sveitarfélaginu næsta haust á undan, að frádregnu því fé sem kemur fyrir í hinu sveitarfélaginu.</p>
<p>IV. kafli. Um fjallskil að hausti.</p> <p>12. gr.</p> <p>Haugtgöngur skulu hefjast svo fljótt í september sem þurfa þykir. Þó skal ekki hefja göngur í neinni fjallskiladeild fyrr en haft hefur verið samráð við aðliggjandi fjallskiladeildir, svo að samsmölun geti farið fram. Þá skal fyrsta lögrétt aldrei vera seinna en um síðustu helgi í september, og ber að haga gangnadögum í samræmi við það. Ganga skal afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd að minnsta kosti tvisvar á hausti hverju, og skal annarri göngu lokið eigi síðar</p>	<p>IV. kafli. Um fjallskil að hausti.</p> <p>14. gr.</p> <p>Haugtgöngur skulu hefjast svo fljótt í september sem þurfa þykir. Þó skal ekki hefja göngur í neinni fjallskiladeild fyrr en haft hefur verið samráð við aðliggjandi fjallskiladeildir, svo að samsmölun geti farið fram. Þá skal fyrsta lögrétt aldrei vera seinna en um síðustu helgi í september, og ber að haga gangnadögum í samræmi við það. Ganga skal afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur heimalönd að minnsta kosti tvisvar á hausti</p>

en 15. október. Tilkynna ber fjallskilastjórum sveitarfélaga þeirra, sem fjárvon eiga í réttum sveitarfélagsins, hvenær gengið verður.

Héraðsnefnd felur sveitarstjórnunum að ákvarða staðsetningu aðal- og aukaréttta, hvaða leitarsvæði skuli gengin til hvernar réttar og hvaða daga. Gangnadögum er sveitarstjórn heimilt að breyta árlega. Sveitarstjórn er heimilt, **að fengnu samþykki meirihluta fjáreigenda á leitarsvæði**, að gera þeim skylt að geyma allt aðkomið fé í girðingum eftir fyrstu göngu, þar til hreinsmalað hefur verið að mati fjallskilastjóra. Sveitarstjórnir skulu leggja ríka áherslu á að göngur fari fram samtímis í löndum sem saman liggja og ekki eru aðgreind frá öðrum með girðingum, vötnum eða fjallgörðum.

13. gr.

Eigi síðar en tveimur vikum fyrir fyrstu löggöngu, skal sveitarstjórn hafa lokið við að ákveða gangnadaga og raða niður gangnadagsverkum, í afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur ógirt heimalönd, og öðrum áætluðum fjallskilakostnaði, á fjáreigendum í fjallskiladeildinni. Raða skal dagsverkum niður eftir fjártölu hvers fjáreiganda. Heimilt er þó að leggja hluta fjallskilakostnaðar á landverð jarða. Sveitarstjórn er einnig heimilt að leggja gangnadagsverk á fjárlausu bændur vegna fjárskipta, eyðibýlæigendum og aðra bændur í fjallskiladeildinni. Fjallskil skulu innt af hendi í vinnu, eftir því sem þörf krefur og við verður komið, ella goldin í peningum eftir mati sveitarstjórnar. Hver bóndi eða jarðeigandi, hvaða búskap sem hann stundar, er skyldur að taka þátt í smölun síns heimalands þegar sveitarstjórn mælir svo fyrir. Sama gildir um eigendur eða umráðamenn eyðijarða, þó þeir eigi þar ekki fjár von. Samhliða göngum skulu eigendur afgirtra heimalanda smala þau lönd og gera full skil á því fé sem þar er.

14. gr.

hverju, og skal annarri göngu lokið eigi síðar en 15. október.

Tilkynna ber fjallskilastjórum sveitarfélaga þeirra, sem fjárvon eiga í réttum sveitarfélagsins, hvenær gengið verður. Sveitarstjórnir ákvarða staðsetningu aðal- og aukaréttta, hvaða leitarsvæði skuli gengin til hvernar réttar og hvaða daga. Gangnadögum er sveitarstjórn heimilt að breyta árlega. Sveitarstjórn er heimilt að gera fjáreigendum skylt að geyma allt aðkomið fé í girðingum eftir fyrstu göngu, þar til hreinsmalað hefur verið að mati fjallskilastjóra. **Fjáreigendum er með öllu óheimilt að sleppa fé sínu á afrétt og upprekstrarheimalönd eftir aðra göngu nema að fengnu leyfi sveitarstjórnar.**

Sveitarstjórnir skulu leggja ríka áherslu á að göngur fari fram samtímis í löndum sem saman liggja og ekki eru aðgreind frá öðrum með girðingum, vötnum eða fjallgörðum.

15. gr.

Þar sem smalavæði liggja saman skulu hlutaðeigandi fjallskilastjórnir eða fjallskilastjórar eiga með sér fund eigi síðar en í lok júlímánaðar til að ákveða hvernig samsmölun skuli hagað. Á þessum svæðum skal leitast við að göngur fari fram samtímis a.m.k. einu sinni á hausti. Fjallskilastjórar fjallskiladeilda boða til þessa fundar.

16. gr.

Eigi síðar en tveimur vikum fyrir fyrstu löggöngu, skal sveitarstjórn hafa lokið við að ákveða gangnadaga og raða niður gangnadagsverkum, í afréttir, upprekstrarheimalönd og önnur ógirt heimalönd og birta fjallskilaseðil þar um. Þegar dagsverkum er raðað niður eftir fjártölu hvers fjáreiganda skal miðað við haustskýrslu Matvælastofnunar. Leiðréttta má ásetning vegna vanhalda eða eigendaskipta og verður sú tilkynning að hafa borist Matvælastofnun eigi síðar en 10. júlí.

Samhliða birtingu fjallskilaseðils skal annar áætlaður fjallskilakostnaður lagður á í

Sveitarstjórnir skipa gangnaforingja á öll gangnasvæði í fjallskiladeildinni. Enginn getur skorast undan að vera gangnaforingi, nema hann sé til þess ófær sökum elli eða heilsuleysis.

15. gr. (sjá 12. í nýjum drögum)

Sá sem rekur fé á utansveitarafrétt, tilkynni það sveitarstjórn fyrir 15. júlí ár hvert. Vanræki hann þetta, getur sveitarstjórn gert honum full fjárskil heima í sveitinni fyrir allt hans fé. Sama gildir um þá menn, er rétt hafa til að taka utansveitarfé í heimaland sitt, enda séu þeir skyldir að tilgreina tölu fjárins og annast öll skil á því.

16. gr. (sjá 13. í nýjum drögum)

Nú verður ágangur fjár frá einu sveitarfélagi í annað, eða frá einu fjallskilaumdæmi í annað, og getur þá sá er fyrir verulegum ágangi verður, kafið hinn aðilann um gjald fyrir eða að hann sendi menn í göngur. Skulu viðkomandi sveitarstjórnir gera um þetta skriflegan samning til þriggja ára í senn og endurskoðast hann þá ef annar aðili óskar eftir. Náist ekki samkomulag, skal héraðsnefnd úrskurða kröfu sveitarstjórnar um gangnamenn, sem byggjast verður á tölu þess fjár sem kemur fyrir í sveitarfélaginu næsta haust á undan, að frádregnu því fé sem kemur fyrir í hinu sveitarfélaginu.

17. gr.

Hver fjáreigandi og fjallskilaskyldur einstaklingur er skyldur til að gera þau fjallskil, sem sveitarstjórn leggur á hann, og eru í samræmi við fjallskil þau, sem öðrum fjáreigendum og fjallskilaskyldum einstaklingum er gert að leysa af hendi Þeim sem hafa sannanlega allt sitt fé í eyjum eða sauðheldum girðingum sumarlangt má veita undanþágu frá fjallskilum að hluta.

18. gr.

Sveitarstjórnir skipta fjallskiladeildum í gangnasvæði og ákveða tölu gangnamanna, og hvar skuli réttað. Einnig hverjir skuli

fjallskiladeildinni. Heimilt er að leggja hluta fjallskilakostnaðar á landverð jarða allt að 8% að frádregnu verði ræktaðs lands og hlunninda. Sveitarstjórn er heimilt að leggja gangnadagsverk á fjárlausu bændur vegna fjárskipta, eyðibýlaeigendur og aðra bændur í fjallskiladeildinni. Fjallskil skulu innt af hendi í vinnu, eftir því sem þörf krefur og við verður komið, ella goldin í peningum eftir mati sveitarstjórnar.

Hver bóndi eða jarðeigandi, hvaða búskap sem hann stundar, er skyldur að taka þátt í smölun síns heimalands þegar sveitarstjórn mælir svo fyrir. Sama gildir um eigendur eða umráðamenn eyðijarða, þó þeir eigi þar ekki fjár von. Samhliða göngum skulu eigendur afgirtra heimalanda smala þau lönd og gera full skil á því fé sem þar er.

17. gr.

Hver fjáreigandi og fjallskilaskyldur einstaklingur er skyldur til að gera þau fjallskil, sem sveitarstjórn leggur á hann, og eru í samræmi við fjallskil þau, sem öðrum fjáreigendum og fjallskilaskyldum einstaklingum er gert að leysa af hendi **Heimilt er að bera upp við sveitarstjórn aðfinnslur um hvernig fjallskilum er jafnað niður. Náist ekki samkomulag má skjóta ágreiningi til úrskurðar stjórnar SSA.**

Þeim sem hafa sannanlega allt sitt fé í eyjum eða fjárheldum girðingum sumarlangt má veita undanþágu frá fjallskilum að hluta.

18. gr.

Sveitarstjórnir skipa gangnaforingja á öll gangnasvæði í fjallskiladeildinni. Enginn getur skorast undan að vera gangnaforingi, nema hann sé til þess ófær sökum elli eða heilsuleysis. Gangnaforingi skal vera sjálfur í göngum, nema gild forföll hindri. Ber þá fjallskilastjóra að setja fullgildan mann í staðinn.

Gangnaforingi skal gæta þess að allir þeir sem eiga að leggja til menn í göngur, sendi svo marga fullgilda gangnamenn sem kveðið er á um í gangnaboði. Gangnaforingi

smala eða sækja fé til nærliggjandi sveita úr hverjum göngum.

19. gr.

Gangnaforingjar skulu vera sjálfir í göngum, nema gild forföll hindri, ber þeim þá að setja fullgilda menn í staðinn. Gangnaforingi sker úr um það, hverjir séu fullgildir gangnamenn. Óhlýðnist gangnamaður gangnaforingja eða sýni hirðuleysi, telst það sem gangnarof, og varðar sömu viðurlögum og vanræksla á að inna af hendi fjallskil. Gangnaforingjum ber skylda til að tilkynna fjallskilastjóra um gangnarof. Sá sem mætir ekki í göngur á þeim stað og tíma, þar sem hann hefur verið skipaður, og tilkynnir gangnaforingja ekki forföll, svo unnt sé að fá mann í hans stað, skal greiða í sveitar- eða fjallskilasjóð fyrir gangnarof, sem svarar einu og hálfu gangnadagsverki, eins og það er metið á hverjum tíma, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. Í stað greiðslu er sveitarstjórn heimilt að færa gangnarofsdagsverk til næsta árs.

20. gr.

Gangnaforingjar skulu sjá um, að fjallsöfn séu rekin tafarlaust til rétta. Telst það gangnarof, ef gangnamaður yfirgefur safnið fyrr en í rétt er rekið, þó að smölun sé lokið. Gangnaforingi stjórnar sundurdrætti og ræður réttarrúmi öllu. Þó er sveitarstjórn heimilt að kjósa sérstaka réttarstjóra á aðalréttir.

21. gr.

Ef grunur leikur á, að fé sé enn á afréttum og óaðkomið fé í upprekstrar- og heimalöndum eftir að löggöngum lýkur, skal fjallskilastjóri sjá um, að eftir því sé leitað svo fljótt sem kostur er. Smölunarkostnaður skal greiddur með vinnuframlagi fjáreigenda og /eða úr fjallskilasjóði viðkomandi sveitarfélags. Fjallskilasjóður á endurkröfurétt á kostnaði hjá fjallskilasjóði annars sveitarfélags, í hlutfalli við fjárfjölda sem heimtist í leitinni úr því sveitarfélagi, sé ekki um að ræða vinnuframlag sbr. 16. grein.

22. gr.

sker úr um það, hverjir séu fullgildir gangnamenn. Gangnamenn skulu vera vel búnir og í áberandi litum klæðnaði. Ef einhver sendir mann í göngur sem gangnaforingi telur óhæfan eða vanbúinn, skal vísa honum heim aftur og telst það gangnarof.

Óhlýðnist gangnamaður

gangnaforingja eða sýni hirðuleysi, telst það gangnarof, og varðar sömu viðurlögum og vanræksla á að inna af hendi fjallskil. Gangnaforingja ber skylda til að tilkynna fjallskilastjóra um gangnarof. Sá sem mætir ekki í göngur á þeim stað og tíma, þar sem hann hefur verið skipaður, og tilkynnir gangnaforingja ekki forföll, svo unnt sé að fá mann í hans stað, skal greiða í sveitar- eða fjallskilasjóð fyrir gangnarof, sem svarar einu og hálfu gangnadagsverki, eins og það er metið á hverjum tíma, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. Heimilt er að greiða gangnaforingja sanngjarna þóknun fyrir gangnastjórnina (eitt dagsverk).

19. gr.

Gangnaforingjar skulu sjá um, að fjársafn sé rekið til réttar sem fyrst. Telst það gangnarof, ef gangnamaður yfirgefur safnið fyrr en í rétt er rekið, þó að smölun sé lokið. Gangnaforingi stjórnar sundurdrætti og ræður réttarrúmi öllu. Þó er sveitarstjórn heimilt að kjósa sérstaka réttarstjóra á aðalréttir.

20. gr.

Ef grunur leikur á, að fé sé enn á afréttum og óaðkomið fé í upprekstrar- og heimalöndum eftir að löggöngum lýkur, skal fjallskilastjóri sjá um, að eftir því sé leitað svo fljótt sem kostur er.

Smölunarkostnaður skal greiddur af fjáreiganda, **landeiganda** og fjallskilasjóði í jöfnum hlutföllum. Heimilt er fjár- og landeigendum að greiða með vinnuframlagi. Fjallskilasjóður á endurkröfurétt á kostnaði hjá fjallskilasjóði annars sveitarfélags, í hlutfalli við fjárfjölda sem heimtist í leitinni

Nú liggja öræfi, þar sem fjárvon kann að vera, að afréttum eða öðrum sumargöngulöndum, og skal þá héraðsnefnd hlutast til um, að þau séu leituð að minnsta kosti einu sinni á hausti. Fé sem finnst í öræfaleitum má sveitarstjórn láta lóga.

23. gr.

Skyldur er hver bóndi, eða umráðamaður jarðar, að hirða kindur sem finnast í heimalandi hans eftir að fjallskilum er lokið. Sé það innansveitarfé ber honum að tilkynna eigendum það, annars skal tilkynna fjallskilastjóra. Ef óaðkomið fé gengur á leitarsvæðum eftir 22. október, er hverjum sem er heimilt að ná fénu að fengnu samþykki fjallskilastjóra. Þetta á jafnt við afréttir og heimalönd.

24. gr.

Nú verður fjár vart í ógöngum, og er þeim þá skylt er sér, að tilkynna það fjallskilastjóra viðkomandi sveitarfélags. Skal hann þá leitast við að fá færa menn til að bjarga fénu, ef fært þykir. Sé björgun óframkvæmanleg eða of hættuleg að dómi björgunarmanna eða aðstæður það örðugar, að tvöfalt verð fjárins hrökkvi ekki fyrir björgunarkostnaði, er skylt að skjóta féð, sé það unnt. Takist björgun kinda úr slíkum ógöngum, greiðir eigandi kindar hálf tveggja hundruð hennar fyrir björgun, en sveitarsjóður, þar sem eigandi er heimilisfastur, hinn hluta kostnaðar. Náist kind eða kindur hins vegar ekki lifandi, skal sveitarsjóður bera kostnað vegna tilraunarinnar, enda samþykki sveitarstjórn reikninga.

V. kafli. Um réttir, skil á fé og réttarhald.

25. gr.

Í hverri fjallskiladeild skal vera minnst ein aðalrétt og/eða vörsluhólf fyrir óskilafé og aukaréttir eftir þörfum, og ákvörðun sveitarstjórnar þar um. Sveitarstjórn sér um

úr því sveitarfélagi, sé ekki um að ræða vinnuframlag sbr. 16. gr.

21. gr.

Nú liggja óbyggð svæði þar sem enginn á löglegan upprekstrarrétt að afréttum eða öðrum sumargöngulöndum, og skulu þá sveitarstjórnir aðliggjandi sveitarfélaga sjá til þess að þessi svæði séu leituð að minnsta kosti einu sinni á hausti og tvisvar ef þurfa þykir. Fé sem finnst á slíkum svæðum eftir að hefðbundnum fjallskilatíma og áðurnefndum leitum er lokið má sveitarstjórn láta lóga.

22. gr.

Skyldur er hver bóndi, eða umráðamaður jarðar, að hirða kindur sem finnast í heimalandi hans eftir að fjallskilum er lokið. Sé það innansveitarfé ber honum að tilkynna eigendum það, annars skal tilkynna fjallskilastjóra. Ef óaðkomið fé gengur á leitarsvæðum eftir 22. október, er hverjum sem er heimilt að ná fénu að fengnu samþykki fjallskilastjóra. Þetta á jafnt við afréttir og heimalönd.

Sveitarfélögum er heimilt að greiða fundarlaun og endurkrefja þann kostnað sbr. 20. gr.

Þurfi, að mati fjallskilastjóra, endurtekið að smala fé frá sama búfjáreiganda af afrétt og/eða upprekstrarheimalandi eftir löggöngur, ber búfjáreigandinn þann kostnað að fullu.

23. gr.

Nú verður fjár vart í ógöngum, og er þeim þá skylt er sér, að tilkynna það fjallskilastjóra viðkomandi sveitarfélags. Skal hann þá leitast við að fá færa menn til að bjarga fénu, ef fært þykir. Sé björgun of kostnaðarsöm, óframkvæmanleg eða of hættuleg að dómi fjallskilastjóra, fjáreiganda og/eða björgunarmanna er skylt að aflífa féð á mannúðlegan hátt samkvæmt reglugerð 1066/2014 um velferð sauðfjár og geitfjár. Takist björgun kinda úr slíkum ógöngum greiðir eigandi þeirra þann kostnað, enda hafi verið haft samráð við hann fyrirfram.

byggingu og viðhald aðalréttanna og vörsluhólfa, einnig aukaréttanna eftir samkomulagi við ábúendur þeirra jarða er réttina nota. Réttir skulu vera nægilega stórar, örugglega fjárheldar og fjöldi dilka við hæfi á hverjum stað. Skyld er að hafa dilk fyrir sjúkt fé við hverja rétt.

26. gr.

Aðalréttir og aukaréttir í hverri fjallskiladeild skulu vera sem hér segir:

Sveitarfélög og deildir Aðalréttir Aukaréttir og vörsluhólf

Skeggjastaðahreppur Miðfjarðarrétt
Bakkarétt

Vopnafjarðahreppur Teigsrétt Brúarhólf

Fljótsdalshérað: Allar heimaréttir í

Fljótsdalshéraði eru aukaréttir

- Jökulsárhlið Breiðumerkurrétt Másselsrétt
Ketilsstaðarétt

- Jökuldalur Aðalbólurétt Klausturselsrétt

Múlarétt Lindaselsrétt, Rangalónsrétt

Hnefilsdalsrétt

- Hróarstunga Heiðarselsrétt Litla-
Bakkarétt

- Fell Ormarsstaðarétt Hofsrétt,
Staffellsrétt

- Skriðdalur Múlarétt Geitdals-, Hauga- og

Hátúnarétt - Vellir Skjögrastaðarétt

Skagafellsrétt

- Eiðapinghá Bleiksásrétt Gilsárteigsrétt

Ormsstaðarétt Gagnheiðarrétt -

Hjaltastaðapinghá Kóreksstaðarétt

Sandbrekkurétt Knarrarétt

Fljótsdalshreppur Melarétt Egilsstaðarétt

Glúmsstaðarétt Sturluflatarrétt

Borgarfjarðahreppur Brandsbalarétt

Seyðisfjarðarkaupstaður Dvergasteinsrétt

Hagarétt Hánefsstaðarétt

Mjóafjarðahreppur Fjarðarrétt

Gilsárlausgarétt, Brekkurétt

Fjarðabyggð:

- Norðfjörður Skálateigsrétt

- Eskifjörður Engjabakkarétt

Eskifjarðarrétt

V. kafli. Um réttir, skil á fé og réttarhald.

24. gr.

Í hverri fjallskiladeild skal vera minnst ein aðalrétt og/eða vörsluhólf fyrir óskilafé og aukaréttir eftir þörfum, og ákvörðun sveitarstjórnar þar um. Sveitarstjórn sér um byggingu og viðhald aðalréttanna og vörsluhólfa, einnig aukaréttanna eftir samkomulagi við ábúendur þeirra jarða er réttina nota. Réttir skulu vera nægilega stórar, örugglega fjárheldar og fjöldi dilka við hæfi á hverjum stað. Skyld er að hafa dilk fyrir sjúkt fé við hverja rétt.

25. gr.

Aðalréttir og aukaréttir í hverri fjallskiladeild skulu vera eins og segir í viðauka 1.

Heimilt er sveitarstjórn að færa til réttir, ef aðstæður breytast og/eða meirihluti þeirra er afréttinn nota óska þess. Einnig getur sveitarstjórn ákveðið að breyta aukarétt í aðalrétt. Slíkar breytingar skulu skjalfestar og tilkynntar nágrannasveitarstjórnnum og SSA.

26. gr.

Hver aukarétt heyrir undir aðalrétt sömu fjallskiladeildar. Fjallskilastjóri ákveður hvort úrtíningsfé úr aukaréttum skuli dregið þar upp eða flutt til aðalréttar. Enginn má reka fé frá aðalrétt fyrr en úrtíningur hefur verið að fullu sundur dreginn, nema réttarstjóri leyfi.

27. gr.

Sundurdráttur í aðalrétt skal hafinn svo snemma dags sem unnt er, eftir ákvörðun réttarstjóra, og er hverjum gangnamanni skyldt að vinna að sundurdrætti. Fjáreiganda er skyldt að hirða fé sitt úr réttinni svo fljótt sem við verður komið. Enginn má láta fé í aðalrétt eða aukarétt nema láta fjallskilastjóra eða réttarstjóra vita og skulu þeir sjá um að fjáreigendur taki fé sitt úr réttum svo fljótt sem kostur er.

- Reyðarfjörður Kollaleirurétt Slétturétt
Áreyjarétt

Fáskrúðsfjarðarhreppur Allar heimaréttir
Austurbyggð Stöðvarrétt Hrafnakambsrétt
Breiðdalshreppur Eydalarétt Allar
heimaréttir

Djúpavogshreppur:

- Berufjörður Berufjarðarrétt Allar
heimaréttir

- Djúpivogur Merkisirétt

- Hamarsfjörður Hamarsselsrétt

Bragðavallarétt

- Álftafjörður Starmýrarrétt Allar
heimaréttir

Heimilt er sveitarstjórn að færa til réttir, ef
aðstæður breytast og meirihluti þeirra er
afréttinn nota óska þess. Slíkar breytingar
skulu skráðar í fjallskilabók. Einnig getur
sveitarstjórn ákveðið að breyta aukarétt í
aðalrétt, og skal það þá tilkynnt
nágrennasveitarstjórnnum og héraðsnefnd.

27. gr.

Hver aukarétt heyrir undir aðalrétt sömu
fjallskiladeildar. Fjallskilastjóri ákveður
hvort úrtíningsfé úr aukaréttum skuli dregið
þar upp eða flutt til aðalréttar. Enginn má
reka fé frá aðalrétt fyrr en úrtíningur hefur
verið að fullu sundur dreginn, nema
réttarstjóri leyfi.

28. gr.

Sundurdráttur í aðalrétt skal hafinn svo
snemma dags sem unnt er, eftir ákvörðun
réttarstjóra, og er hverjum gangnamanni skylt
að vinna að sundurdrætti. Fjáreiganda er
skylt að hirða fé sitt úr réttinni svo fljótt sem
við verður komið. Enginn má láta fé í aðalrétt
eða aukarétt nema láta fjallskilastjóra,
réttarstjóra eða umsjónarmann aukaréttar vita,
og skulu þeir sjá um að fjáreigendur taki fé
sitt úr réttum svo fljótt sem kostur er. Draga
skal eftir markaskrá eftir því sem þörf
krefur. Réttarstjóri kveður tvo
markskoðunarmenn sér til aðstoðar við
úrskurð vafamarka.

Draga skal eftir markaskrá eftir því
sem þörf krefur. Réttarstjóri kveður tvo
markskoðunarmenn sér til aðstoðar við
úrskurð vafamarka.

VII. kafli. Um meðferð ómerkinga og óskilafjár.

29. gr.

Hver sá sem fjallskil innir af höndum, hvort heldur við smölun afrétta eða heimalanda, skal leitast við að handsama svo fljótt sem verða má, ómerkinga, sem vart kann að verða, og auðkenna þá ef þeir fylgja móður. Nú koma ómerkingar eða annað óskilafé til réttar, og skal þá draga það í sérstakan dilk, þar sem menn eiga kost á að leiða mæður til ómerkinga og sanna eignarrétt sinn á öðru óskilafé.

30. gr.

Ómerkingum og óskilafé, sem kemur fyrir í skilaréttum og ekki finnast eigendur að, skal þegar lógað í sláturhúsi, og sér fjallskilastjóri um að svo sé gert. *Áður en slíku fé er lógað, skal skrifa nákvæma lýsingu á því, þar sem getið sé marks og annarra einkenna, er eigendur gætu helgað sér það eftir. Óskilafé sem fram kemur eftir réttir og ekki finnast eigendur að, eða ekki kemst til eigenda vegna fjarlægðar, skal farið með á sama hátt. Andvirði alls óskilafjár, sem fargað er, skal lagt inn á reikning, þannig að reiða megi út verð hverrar kindar, ef eigandi finnst. Annan óskilapening, svo sem hross og nautgripi, má selja að kröfu sýslumanns við nauðungarsölu með 12 vikna innlausnarfresti án þess að sérstakrar áskorunar sé þörf til eiganda.*

31. gr.

Fyrir árslok skal sveitarstjórn birta í Lögbirtingarblaði og einum staðbundnum prentmiðli tilkynningu um förgun óskilafjár, eða um sölu, ef um óskilahross eða nautgripi er að ræða. Skal í tilkynningu greint mark og auðkenni hverrar skepnu, eftir því sem kostur er, og skorað á rétta eigendur að gefa sig fram og sanna rétt sinn innan tiltekens tíma.

32. gr.

Af sláturverði ómerkinga og annars óskilafjár og andvirði seldra hrossa og nautgripa greiðist áfallinn kostnaður. Eftirstöðvar andvirðis greiðast eiganda, ef hann sannar eignarrétt sinn innan tiltekens tíma, ella í fjallskilasjóð

VI. kafli. Um meðferð ómerkinga og óskilafjár.

28. gr.

Hver sá sem fjallskil innir af höndum, hvort heldur við smölun afrétta eða heimalanda, skal leitast við að handsama svo fljótt sem verða má, ómerkinga, sem vart kann að verða, og auðkenna þá ef þeir fylgja móður.

Nú koma ómerkingar eða annað óskilafé til réttar, og skal þá draga það í sérstakan dilk þar sem menn eiga kost á að leiða mæður til ómerkinga og sanna eignarrétt sinn á öðru óskilafé.

29. gr.

Ómerkingum og óskilafé sem kemur fyrir í skilaréttum eða eftir réttir og ekki finnast eigendur að skal farið með samkvæmt reglugerð nr. 916/2012 um merkingar búfjár, og sér fjallskilastjóri um að svo sé gert.

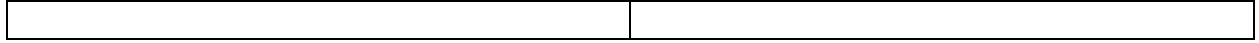
30. gr.

Annan óskilapening, svo sem hross og nautgripi, má selja að kröfu sýslumanns við nauðungarsölu með 4 vikna innlausnarfresti án þess að sérstakrar áskorunar sé þörf til eiganda. Af andvirði seldra hrossa og nautgripa greiðist áfallinn kostnaður. Eftirstöðvar andvirðis greiðast eiganda, ef hann sannar eignarrétt sinn innan tiltekens tíma, ella í fjallskilasjóð eða sjóði þeirra fjallskiladeilda, þar sem óskilapeningurinn kom fyrir.

Fyrir árslok skal sveitarstjórn birta í Lögbirtingarblaði og einum staðbundnum prentmiðli tilkynningu um förgun eða sölu óskilahrossa eða nautgripa. Skal í tilkynningu greint auðkenni hverrar skepnu, eftir því sem kostur er, og skorað á rétta eigendur að gefa sig fram og sanna rétt sinn innan tiltekens tíma.

<p>eða sjóði þeirra fjallskiladeilda, þar sem óskilapeningurinn kom fyrir.</p>																												
<p style="text-align: center;">VIII. kafli. Um markaskrá.</p> <p style="text-align: center;">33. gr.</p> <p>Skylt er að eyrnamarka allt fé áður en því er sleppt á fjall. Búfjármörk eru; örmerki, frostmerki, brennimörk, plötumerki og eyrnamörk. Skylt er hverjum búfjáreiganda að hafa glöggt mark á búfé sínu. Við sönnun eignar er örmerki rétt hæst, þar næst frostmerki, síðan brennimark, þá plötumerki og síðast eyrnamark. Skylt er að brennimerkja eða plötumerkja allt ásett fé með brennimerki eða númeri lögbýlis/eiganda, sýslutákni og númeri sveitarfélags. Samkvæmt reglugerð 289/2005 skal merkja öll lömb með lituðu plötumerki innan 30 daga aldurs og merkja skal öll ásetninglömb með varanlegu lituðu plötumerki.</p>	<p style="text-align: center;">VII. kafli. Um markaskrá.</p> <p style="text-align: center;">33. gr.</p> <p>Skylt er að eyrnamarka allt fé áður en því er sleppt á fjall. Búfjármörk eru; örmerki, frostmerki, brennimörk, plötumerki og eyrnamörk. Skylt er hverjum búfjáreiganda að hafa glöggt mark á búfé sínu. Við sönnun eignar er örmerki rétt hæst, þar næst frostmerki, síðan brennimark, þá plötumerki og síðast eyrnamark. Skylt er að brennimerkja eða plötumerkja allt ásett fé með brennimerki eða númeri lögbýlis/eiganda, sýslutákni og númeri sveitarfélags. Samkvæmt reglugerð 289/2005 skal merkja öll lömb með lituðu plötumerki innan 30 daga aldurs og merkja skal öll ásetninglömb með varanlegu lituðu plötumerki.</p>																											
<p style="text-align: center;">34. gr.</p> <p>Héraðsnefnd kýs einn markavörð í hvoru fjallskilaumdæmi til átta ára í senn. Skulu þeir annast skráningu og lögbirtingu marka, og útgáfu markaskrár á átta ára fresti í samvinnu við Bændasamtök Íslands. Markavörðum ber að koma í veg fyrir sammerkingar sbr. reglugerð. Héraðsnefnd ákvarðar að fengnum tillögum markavarða þau gjöld sem markeigendur skulu greiða við útgáfu markaskrár og við skráningu marka í annan tíma.</p>	<p style="text-align: center;">34. gr.</p> <p>SSA skipar einn markavörð í fjallskilaumdæminu til átta ára í senn. Markavörður annast skráningu og lögbirtingu marka í samvinnu við Bændasamtök Íslands. Markaverði ber að koma í veg fyrir sammerkingar sbr. reglugerð. SSA ákvarðar að fengnum tillögum markavarðar þau gjöld sem markeigendur skulu greiða við útgáfu markaskrár og við skráningu marka í annan tíma.</p>																											
<p style="text-align: center;">35. gr.</p> <p>Sýslutákn og númer sveitarfélaga skulu vera eftirfarandi, í samræmi við eldri sveitarfélagaskipan:</p> <p>Í Skeggjastaðahreppi N-1 Í Mjóafjarðahreppi U-4 Í Vopnafjarðahreppi N-2 Í Norðfjarðahreppi U-5 Í Jökuldal N-3 Í Reyðarfjarðahreppi U-6 Í Jökulsárhlíð N-4 Í Fáskrúðsfjarðahreppi U-7 Í Hróarstungu N-5 Í Breiðdalshreppi U-8</p>	<p style="text-align: center;">35. gr.</p> <p>Sýslutákn og númer sveitarfélaga skulu vera eftirfarandi, í samræmi við eldri sveitarfélagaskipan:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 60%;">Í Mjóafjarðahreppi</td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%; text-align: right;">U-4</td> </tr> <tr> <td>Í Vopnafjarðahreppi</td> <td style="text-align: right;">N-2</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Í Norðfjarðahreppi</td> <td></td> <td style="text-align: right;">U-5</td> </tr> <tr> <td>Í Jökuldal</td> <td style="text-align: right;">N-3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Í Reyðarfjarðahreppi</td> <td></td> <td style="text-align: right;">U-6</td> </tr> <tr> <td>Í Jökulsárhlíð</td> <td style="text-align: right;">N-4</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Í Fáskrúðsfjarðahreppi</td> <td></td> <td style="text-align: right;">U-7</td> </tr> <tr> <td>Í Hróarstungu</td> <td style="text-align: right;">N-5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Í Breiðdalshreppi</td> <td></td> <td style="text-align: right;">U-8</td> </tr> </table>	Í Mjóafjarðahreppi		U-4	Í Vopnafjarðahreppi	N-2		Í Norðfjarðahreppi		U-5	Í Jökuldal	N-3		Í Reyðarfjarðahreppi		U-6	Í Jökulsárhlíð	N-4		Í Fáskrúðsfjarðahreppi		U-7	Í Hróarstungu	N-5		Í Breiðdalshreppi		U-8
Í Mjóafjarðahreppi		U-4																										
Í Vopnafjarðahreppi	N-2																											
Í Norðfjarðahreppi		U-5																										
Í Jökuldal	N-3																											
Í Reyðarfjarðahreppi		U-6																										
Í Jökulsárhlíð	N-4																											
Í Fáskrúðsfjarðahreppi		U-7																										
Í Hróarstungu	N-5																											
Í Breiðdalshreppi		U-8																										

<p>Í Fellum N-6 Í Beruneshreppi U-9 Í Fljótsdalshreppi N-7 Í Geithellnahreppi U-10 Í Hjaltastaðarþinghá N-8 Í Stöðvarhreppi U-11 Í Borgarfjarðarhreppi N-9 Í Búðahreppi U-12 Í Seyðisfjarðarhreppi N-11 Í Eskifirði U-14 Í Seyðisfjarðarkaupstað N-12 Í Neskaupstað U-15 Í Eiðarþinghá U-1 Í Búlandshreppi U-16 Á Völlum U-2 Á Egilsstöðum U-17 Í Skriðdal U-3</p> <p>36. gr. Um fjármörk, merkingar á búfé og útgáfu markaskrár fer að öðru leyti eftir lögum nr. 6/1986 um afréttarmálefni, fjallskil o.fl., reglugerð um búfjármörk, markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár nr. 200/1998 og reglugerð um merkingu búfjár nr. 289/2005.</p>	<p>Í Fellum N-6 Í Beruneshreppi U-9 Í Fljótsdalshreppi N-7 Í Geithellnahreppi U-10 Í Hjaltastaðarþinghá N-8 Í Stöðvarhreppi U-11 Í Borgarfjarðarhreppi N-9 Í Búðahreppi U-12 Í Seyðisfjarðarhreppi N-11 Í Eskifirði U-14 Í Seyðisfjarðarkaupstað N-12 Í Neskaupstað U-15 Í Eiðarþinghá U-1 Í Búlandshreppi U-16 Á Völlum U-2 Á Egilsstöðum U-17 Í Skriðdal U-3</p> <p>36. gr. Um fjármörk, merkingar búfjár og útgáfu markaskrár fer að öðru leyti eftir lögum nr. 6/1986 um afréttarmálefni, fjallskil o.fl., reglugerð um búfjármörk, markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár nr. 200/1998 og reglugerð um merkingar búfjár nr. 916/2012.</p>
<p>IX. kafli. Almenn ákvæði. 37. gr. Héraðsnefnd sker úr öllum ágreiningi sveitarstjórna út af fjallskilamálum. Ennfremur geta einstakir menn komið sér saman um að leggja slík mál fyrir héraðsnefnd og úrskurð hennar.</p> <p>38. gr. Brot gegn ákvæðum samþykktar þessarar varða sektum og skal fara með mál út af þeim að hætti opinberra mála. Samþykkt þessi staðfestist hér með samkvæmt 3. grein laga nr. 6/1986 um afréttamálefni, fjallskil o.fl., til þess að öðlast þegar gildi. Jafnframt er úr gildi felld fjallskilasamþykkt fyrir Múlasýslur nr. 472/1991. Landbúnaðarráðuneytið 4. janúar 2006.</p>	<p>VIII. kafli. Almenn ákvæði. 37. gr. SSA sker úr öllum ágreiningi sveitarstjórna út af fjallskilamálum. Ennfremur geta einstakir menn komið sér saman um að leggja slík mál fyrir stjórn SSA og úrskurð hennar.</p> <p>38. gr. Brot gegn ákvæðum samþykktar þessarar varða sektum og skal fara með mál út af þeim að hætti opinberra mála og þau rekin af Héraðsdómi Austurlands. Samþykkt þessi staðfestist hér með samkvæmt 3. gr. laga nr. 6/1986 um afréttamálefni, fjallskil o.fl., til þess að öðlast þegar gildi. Jafnframt er úr gildi felld fjallskilasamþykkt fyrir Múlasýslur nr. 9/2006.</p>

VIÐAUKI 1 – við endurskoðaða fjallskilasamþykkt

Sveitarfélög og deildir	Aðalréttir og vörsluhólf	Aukaréttir
Vopnafjarðarhreppur	Teigsrétt	Allar heimaréttir eru aukaréttir
Fljótsdalshérað:		Allar heimaréttir í Fljótsdalshéraði eru aukaréttir
- Jökuldalur	Aðalbólsrétt Klausturselsrétt Múlarétt Hnefilsdalsrétt	Lindaselsrétt, Rangalónsrétt
- Jökulsárhlíð	Ketilsstaðarétt	Másselsrétt
- Hróarstunga	Skóghlíðarrétt Litla-Bakkarétt	
- Fell	Ormarsstaðarétt	Hofsrétt, Staffellsrétt
- Skriðdalur	Geitdalsrétt	Hjarðarhlíðarrétt, Haugarétt, Múlarétt og Hátúnarétt
- Vellir	Skjögrastaðarétt Skagafellsrétt	Slenjurétt
- Eiðapinghá	Bleiksásrétt Ormsstaðarétt	Gilsárteigsrétt, Þrándarstaðarétt, Gagnheiðarrétt
- Hjaltastaðapinghá	Kóreksstaðarétt Knarrarrétt	Sandbrekkurétt
Fljótsdalshreppur	Melarétt Glúmsstaðarétt	Egilsstaðarétt Sturluflatarétt
Borgarfjarðarhreppur	Brandsbalarétt	
Seyðisfjarðarkaupstaður	Dvergasteinsrétt Hagarétt Hánefsstaðarétt	
Fjarðabyggð:		
- Mjóifjörður	Fjarðarrétt	Gilsárlausarétt, Brekkurétt
- Norðfjörður	Skálateigsrétt	
- Eskifjörður		Engjabakkarétt Eskifjarðarrétt
- Reyðarfjörður	Slétturétt	Kollaleirurétt Áreyjarétt
- Fáskrúðsfjörður	Í Dölum	Allar heimaréttir
- Stöðvarfjörður	Stöðvarrétt	Hvalnesrétt
- Breiðdalur	Heydalarétt Þorgrímsstöðum Þorvaldsstöðum	Allar heimaréttir

Djúpavogshreppur:

- Berufjörður
- Djúpivogur
- Hamarsfjörður
- Álftafjörður

Berufjarðarrétt
Merkisrétt
Hamarsselsrétt
Starmýrarrétt

Allar heimaréttir
Bragðavallarétt
Allar heimaréttir